

Strasbūra, 2018. gada 4. decembris

CEPEJ (2018)15

EIROPAS KOMISIJA TIESISKUMA EFEKTIVĀTES IZVĒRTĒŠANAI (CEPEJ)

Rokasgrāmata tiesām un kriminālvajāšanas iestādēm par saziņu ar plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrību

Apstiprināta CEPEJ 31. plenārsēdē

Strasbūra, 2018. gada 3.-4. decembris

Saturs

1. IEVADS

1.1. Rokasgrāmatas adresāti un mērķi

1.2. Tieslietu sistēmas redzamība

1.3. Komunikācijas pasaule

1.4. Pārskatāmība

1.5. Komunikācijas stratēģija

2. TIESU KOMUNIKĀCIJAS MĒRĶIS

3. KURŠ KOMUNICĒ?

3.1. Ievads

3.2. Tiesnešu un/vai prokuroru asociācijas

3.3. Institūcijas, kas atbild par tieslietu sistēmas vispārējo pārvaldību

3.4. Tiesas/prokurori

3.5. Individuāli tiesneši un prokurori

3.6. Pārstāvis

3.8. Tiesnešu un prokuroru vārda brīvība

4. KOMUNIKĀCIJAS LĪDZEKĻI

4.1. Ievads

4.2. Paziņojums preseī

4.3. Preses konference

4.4. Intervija

4.5. Rakstiskas atbildes uz rakstiskiem jautājumiem

4.6. Tīmekļa vietne

4.7. Sociālie plašsaziņas līdzekļi

4.8. Konferences un debates

4.9. Filmēti paziņojumi

4.9. Komunikācijas kvalitāte un kvantitāte

4.10. Akreditācijas

5. INFORMĀCIJA PAR TIESU VISPĀRĒJO DARBĪBU

5.1. Ievads

5.2. Rīki

6. KOMUNIKĀCIJA PAR ĪPAŠIEM GADĪJUMIEM

6.1. Ievads

6.2. Tiesas

6.3. Valsts prokuratūras dienests/cita kriminālvajāšanas iestāde

6.4. Plašsaziņas līdzekļi

7. KRĪZES KOMUNKĀCIJA

8. KAS TĀLĀK?

9. KOPSAVILKUMS, SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Redzamība, pārredzamība un stratēģija

Tiesu komunikācijas mērķis

Kurš komunicē?

Komunikācijas līdzekļi

Komunikācija par nepabeigtām lietām

Krīzes komunikācija

Kas tālāk?

Rokasgrāmata tiesām un kriminālvajāšanas iestādēm par saziņu ar plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrību,

ko sagatavojusi CEPEJ Tiesu sistēmas kvalitātes darba grupa (CEPEJ-GT-QUAL), pamatojoties uz zinātnes eksperta Pjēra Kornu (Pierre Cornu) kunga (Šveice) ieguldījumu

1. IEVADS

1.1. Rokasgrāmatas adresāti un mērķi

1. Šī rokasgrāmata ir paredzēta tiesām un kriminālvajāšanas iestādēm (prokuroriem un, attiecīgā gadījumā, izmeklēšanas tiesnešiem).
2. Rokasgrāmatas mērķis ir palīdzēt vadīt komunikāciju ar sabiedrību un plašsaziņas līdzekļiem, galvenokārt attiecībā uz tiesu iestāžu vispārējo darbību, aktuālajiem pieprasījumiem par iestāžu darbību, īpašiem prasījumiem un ārkārtas situācijām.
3. Tāpēc tajā ir apskatīta ārējā komunikācija, nevis komunikācija tiesu iestādēs.
4. Saistībā ar tiesu iestāžu paziņojumu var atsaukties arī uz šādiem dokumentiem:
 - Eiropas Tiesnešu konsultatīvās padomes (CCJE) atzinumu Nr.7 ar ko tā vēš Eiropas Padomes Ministru komitejas uzmanību uz tematu "Tiesiskums un sabiedrība", kuru CCJE pieņēma 6. sanāsmē (Strasbūrā, 2005. gada 23. –25. novembrī) (citēts: CCJE Atzinums Nr.7).
 - 2003. gada Eiropas Prokuratūras Konsultatīvās padomes atzinumu Nr. 8 par prokuroru un plašsaziņas līdzekļu attiecībām, ko CCPE pieņēma 8. plenārsēdē (Erevānā, 2013. gada 8. –9. oktobrī) (citēts: CCPE atzinums Nr. 8).

1.2. Tieslietu sistēmas redzamība

5. Trīs varu – izpildvaras, likumdošanas un tiesu varas, kontekstā tiesu vara ir vismazāk pamanāma pilsoņiem galvenokārt tāpēc, ka tā vismazāk iesaistās publiskajās debatēs.
6. Šo īpašību var daļēji skaidrot ar to, ka abu pārējo varu pārstāvjiem ir pastāvīgi jāpamato vēlētajiem sava rīcība, uzskati un programmas. Politiskās partijas vienmēr ir sapratušas, ka, lai uzrunātu savu vēlēšanu apgabalu, tām jāpielieto komunikācijas stratēģijas, izmantojot visus pieejamos līdzekļus. Šajā ziņā komunikācija ir to politisko līderu DNS, kuri šim uzdevumam mēdz veltīt laiku un pūles. Parasti uz tiesu iestādēm neattiecas vienādi ierobežojumi, jo to "klientiem" lielākoties nav izvēles, izmantot vai neizmantojot to pakalpojumus. Tiesneši parasti nav pakļauti atkārtotai ievēlēšanai, un viņi izjūt mazāku spiedienu tikt atpazītiem sabiedrībā vai pienākumu informēt par savu darbu. Turklāt tiesneši būtībā ir pakļauti dienesta noslēpumam attiecībā uz lietām, ar kurām viņi nodarbojas, un jebkurā gadījumā viņi pamatoti uzskata, ka viņiem jābūt diskrētiem attiecībās ar plašsaziņas līdzekļiem.
7. Līdz ar to tiesa varētu būt sabiedrībai, politiķiem un plašsaziņas līdzekļiem diezgan nepazīstama un pārprasta, gan attiecībā uz tiesu iestāžu vispārējo darbību, gan lietu izskatīšanu, gan likuma noteiktiem ierobežojumiem attiecībā uz paziņojumiem. Daudziem cilvēkiem tiesu funkcija joprojām ir neskaidra. Turklāt sarežģītas valodas lietošana tiesās neviņo izpratni. Tomēr dažās Eiropas valstīs sabiedrībai ir diezgan pozitīvs priekšstats par tiesu iestādēm, un tā varētu tiesām uzticēties vairāk nekā politiķiem vai žurnālistiem. CCJE Atzinuma Nr. 7, 8. nodaļā minēts: "Tiesas ir, un sabiedrība tās atzīst par piemērotu vietu, kur nostiprināt juridiskas tiesības un pienākumus, kā arī risināt ar tiem saistītus strīdus; sabiedrības lielākā daļa respektē tiesas, un uzskata, ka tās spēj veikt šo funkciju. Tomēr izpratne par tiesiskuma lomu demokrātijā, jo īpaši izpratne par to, ka tiesneša pienākums ir likumu piemērot taisnīgi un vienlīdzīgi, neņemot vērā iespējamo sociālo vai politisko spiedienu, dažādās

valstīs un Eiropas sociālekonomiskajos modeļos ievērojami atšķiras. Līdz ar to uzticība tiesu darbam nav vienāda.

1.3. Komunikācijas pasaule

8. Mēs dzīvojam komunikācijas pasaulē, kur iestāžu darbs ir pakļauts pastāvīgām sabiedrības debatēm, un kritika tiek pausta ar mazāku cieņu un apņēmīgāk nekā senāk. Tiesas procesa dalībnieki un viņu advokāti, bet dažkārt arī policisti vai citas personas, nevilcinās publiski komentēt lietas un nolēmumus.

9. Attiecībā uz tēlu nekas nav uzskatāms par pašsaprotamu, un tiesas nevar izvairīties no šīs tendences. Katrai iespējamai kļūdai tiek, visticamāk, pievērsta liela uzmanība, kas var radīt nevēlamas sekas iestādēm un to pārstāvjiem. Tā rezultātā tiesa vairs nevar patverties ziloņkaula tornī, kā senāk, un pieņemt spriedumus, neņemot vērā to, kā tie tiks uztverti un saprasti, kā arī atsvešināti un distancēti noskatīties uz cilvēku un plašsaziņas līdzekļu satraukumu.

1.4. Pārredzamība, ievērojot pamattiesības

10. Senāk aizsargpozīcija pret plašsaziņas līdzekļiem tika uzskatīta par labu komunikācijas izpratnes veidu.

11. Mūsdienās tiesnešiem un prokuroriem būtu jāapzinās - un daudzi jau to apzinās, ka viņi nevar izvairīties no plašsaziņas līdzekļu atspoguļojuma, kas arvien vairāk saistīts ar viņu darbību, un tiesu iestādēm, gribot vai negribot, ir jāsaskaras ar komunikācijas problēmām.

12. Šī tendence ir saistīta arī ar pieaugošu vajadzību pēc visu valsts darbību pārredzamības. Pārredzamība ir būtiska, lai nodrošinātu tiesu sistēmas efektīvu darbu, jo tā vairo sabiedrības uzticību tiesām un prokuroriem un vienlaikus rada pozitīvu tēlu. Sabiedrības uzticība tiesām ir atkarīga arī no izpratnes par tiesu darbu. Šī izpratne arī ir tiesu sistēmas pieejamības nosacījums.

13. Savā atzinumā Nr. 8 CCPE par šo pārredzamības prasību minēja sekojošo: "Prokurora pienākumu izpildes pārredzamība ir būtiska tiesiskuma sastāvdaļa un viena no svarīgām taisnīgas tiesas garantijām. Taisnīgums ir ne tikai jānodrošina, bet arī jāraugās, lai tas būtu pamanāms. Lai to varētu īstenot, plašsaziņas līdzekļiem būtu jābūt iespējai sniegt informāciju par tiesas procesu, kriminālprocesu vai citu tiesvedību" (30. punkts). "Pārredzamības principa piemērošana prokuroru darbībām ir līdzeklis, lai nodrošinātu sabiedrības uzticību un informācijas izplatīšanu par viņu funkcijām un prasmēm. Prokuratūras tēls ievērojami veicina sabiedrības ticību tam, ka tiesiskums tiek pienācīgi nodrošināts. Nodrošinot plašsaziņas līdzekļiem pēc iespējas lielākas tiesības piekļūt informācijai par prokuroru darbu, tiek stiprināta demokrātija un attīstīta atklāta mijiedarbība ar sabiedrību" (31. punkts).

14. Saskaņā ar Šveices Konfederācijas Prokuratūras biroja izplatīto koncepciju tieslietu sistēma varētu izmantot pieeju - "žurnālists ir partneris, nevis ienaidnieks". Žurnālistiem ir nepieciešama informācija no tiesu iestādēm, un tās var izmantot kontaktus ar žurnālistiem, lai skaidrotu savu darbu un stiprinātu tēlu.

15. CCJE atzina, ka "plašsaziņas līdzekļu loma ir būtiska, lai sabiedrībai sniegtu informāciju par tiesu funkcijām un darbību" (CCJE atzinums Nr. 7, 9. punkts). Tā arī norādīja, ka "plašsaziņas līdzekļu speciālisti var brīvi izvēlēties jautājumus, kuriem pievērst sabiedrības uzmanību, kā arī apskatīt to iespējamās risinājumus. Tas nav jautājums par to, lai neļautu plašsaziņas līdzekļiem kritiski vērtēt tiesu sistēmas organizāciju vai tās darbu. Tiesu varai būtu jāpieņem plašsaziņas līdzekļu loma. Tie kā

novērotāji ārpus institūcijas var atklāt disfunkciju, konstruktīvi veicināt tiesu prakses uzlabošanu un lietotājiem piedāvāto pakalpojumu kvalitāti” (33. punkts).

16. Tiesu iestādes bieži vien spēj radīt sistēmu un nosacījumus šādai mijiedarbībai, sistēmu, kurā visi ievēro dienesta noslēpumu, jo īpaši attiecībā uz tiesvedību, kas nav publiskota, un ļauj atbildēt uz plašsaziņas līdzekļu pieprasījumiem, ja tie ir pamatoti. Nepārprotami ir jāsaglabā līdzsvars starp tiesu iestāžu un to pārstāvju cieņu, kuriem nepieciešama zināma rīcības brīvība, no vienas puses, un nepieciešamību komunicēt ar piemērotiem un moderniem līdzekļiem, no otras puses.

1.5. Komunikācijas stratēģija

17. Tiesu iestādes nevar vienkārši uzlabot savu komunikāciju pēc *ad hoc* principa neatkarīgi no mērķa. Gluži pretēji, komunikācijai vajadzētu būt vispārējās stratēģijas sastāvdaļai, un tai būtu:

- jāinformē sabiedrība ne tikai par tiesvedību, bet arī par tiesas darbu kopumā;
- jāapsver visu pieejamo komunikācijas līdzekļu, tostarp jauno tehnoloģiju un saistīto instrumentu, izmantošana;
- jānosaka mērķauditorija katram komunikācijas veidam (plaša sabiedrība, specializēti plašsaziņas līdzekļi, tiesneši un prokurori, politiķi, juristi, studenti, tiesas procesa dalībnieki).
- jānosaka situācijas, kurās katrai mērķa grupai ir jāsaņem informācija.
- jāformulē vēstījums, ko tiesu iestāde vēlas nodot.

2. TIESU KOMUNIKĀCIJAS MĒRĶIS

18. Tiesu komunikācijas redzamākā puse ir sabiedrībai un medijiem piedāvātā informācija par faktisko tiesu darbu saistībā ar konkrētām lietām, piemēram, informācijas izplatīšana par īpaši nozīmīgiem tiesas procesiem, kurus vada tiesu iestādes. Sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu interesi par šiem procesiem var ietekmēt notikumu nopietnība (noziegumi ar asins izliešanu, liela mēroga krāpšana utt.), iesaistīto personu popularitāte (slavena mākslinieka īpašums, kriminālprocess pret valsts iestādēm utt.), principi, ko piemēro konkrētām situācijām (nāves izraisīšana pēc upura lūguma, klīniskā nāve, transpersonu civilstāvoklis utt.), sezonālas situācijas (pārkāpumi, kas izdarīti vasarā jūrmalas kūrortos utt.), citas īpašas situācijas (sevišķi gudras shēmas utt.). Notikuma atspoguļojums plašsaziņas līdzekļos var parādīties arī tad, kad tiek mazāk gaidīts, jo žurnālists ir izrādījis interesi par šo jautājumu vai arī kāds ir to apspriedis sociālajā tīklā. Visās šajās situācijās sabiedrība sagaida, ka tiesu iestādes ziņos par šiem jautājumiem, sniegs detalizētu informāciju, lai varētu izprast šo stāstu, un pat apstiprinās vai noliegs informāciju, kas jau ir publiski zināma.

19. Pārāk bieži tiesu vara tiek uzskatīta par “mazsvarīgu” vai mazāk svarīgu varu salīdzinājumā ar citām lielvarām (dažās valstīs, piemēram, ir runa par ‘tiesu iestādī’, nevis ‘tiesu varu’). Izpildvara un likumdošanas vara aizņem plašsaziņas līdzekļu skatuvi. Tiesu iestādēm būtu jāpierāda, ka, lai varētu efektīvi funkcionēt, to ieguldījums ir ne mazāk svarīgs kā citu varu ieguldījums.

20. Tajā pašā laikā tiesu iestāžu komunikācija var palīdzēt apliecināt tiesu iestāžu neatkarību, jo īpaši, ja tā tiek apšaubīta. Tas var notikt, kad politiķi atklāti pauž savu viedokli par notiekošo tiesvedību, kritizē tiesas lēmumus vai veic darbības, lai savestu kārtībā tiesnešu lietas. Tas var notikt arī tad, ja politiķi apsver pasākumus, kas varētu apdraudēt tiesu neatkarību, piemēram, ja tie negatīvi maina tiesnešu statusu vai ietekmē tiesnešu karjeras attīstību. Tādējādi paziņojums ir atgādinājums par varas dalīšanas principu un tā patieso ietekmi.

21. Ar vispusīgu paziņojumu tiesas un prokurori var veicināt cieņu pret tiesu iestādēm un to pārstāvjiem. Tiesu sistēma var pildīt savu uzdevumu tikai tad, ja tā un, jo īpaši, miertiesneši var pajauties uz iestāžu un iedzīvotāju cieņu. Šajā sakarā sociālās darbības varētu palīdzēt sabiedrībai labāk izprast tiesu uzdevumu sarežģītību un miertiesnešu apņemšanos uzlabot tiesu kvalitāti.

22. Piemērota komunikācija palīdz arī stiprināt vai atjaunot pilsoņu uzticību tiesu iestādēm, parādot, ka iestādes un to darbinieki aizstāv vispārējās intereses un nodrošina, ka lēmumi tiek pieņemti likuma ietvaros un saprātīgos termiņos, ko pieļauj pieejamie resursi.

23. Attiecīgajā kontekstā tiesu iestādes var ieņemt arī publisku nostāju tieslietu jomu interesējošos jautājumos. Tas var ietvert sabiedrības informēšanu par problēmām, kas tieši skar tiesu iestādes (budžets, darba apstākļi, pieejamie resursi, vakances, tiesnešu karjeras attīstība, statistika utt.); lēmumu pieņemšanu par likumdošanas projektiem, kas varētu ietekmēt iestāžu funkcijas (tiesu karšu reforma, jauns tiesas procesa kodekss, tiesību akti imigrācijas jomā utt.); vai jautājumu izskaidrošanu saistībā ar jaunu tiesu iestāžu telpu būvniecības projektiem (piemēram, Neišatelē/Šveicē - projekts jaunas tiesas celtniecībai, kas tika iesniegts publiskai balsošanai).

24. Var pamatoti teikt, ka tiesu iestādes un to pārstāvji pauž publisku nostāju sabiedrībai nozīmīgos jautājumos, neatkarīgi no notiekošajām tiesvedībām, kā arī lai informētu sabiedrību un politiķus par juridiskām problēmām, kas saistītas ar konkrētām situācijām. Piemēram, tas var ietvert tiesības uz vecāku palīdzību (mātēm, adopciju utt.) vai dzīves pārtraukšanu (orgānu transplantācija, testaments, pašnāvība, mūža ilguma pagarināšana, kad pacients ir cerebrālās nāves stāvoklī utt.). Tiesu iestāžu publiskā līdzdalība var veicināt godīgu un praktisku risinājumu apzināšanu.

25. Tiesu iestādes var arī veicināt pilsoņu izpratni par likumu, piemēram, precizējot sabiedrībai, kā tiek piemērotas tiesību normas, vai piešķirot zināmu publicitāti izmaiņām vai papildinājumiem judikatūrā.

26. Kopumā, izmantojot piemērotu komunikāciju, tiesas un prokurori var uzturēt un stiprināt tieslietu sistēmas tēlu. Tas acīmredzami nozīmē būt klātesošam publiskās debatēs un plašsaziņas līdzekļos.

3. KURŠ KOMUNICĒ?

3.1. Ievads

27. Jautājums ir, kurš tiesu iestādēs ir atbildīgs/būtu jābūt atbildīgam par komunikāciju ar sabiedrību un plašsaziņas līdzekļiem.

28. Uz šo jautājumu nav tiešas atbildes, jo izvēle ir atkarīga no konkrētā paziņojuma objekta un apstākļiem. Piemēram, ja atbildība informēt sabiedrību principā ir tiesām un prokuroriem, kas ir tieši iesaistīti konkrētajā tiesvedībā, tad parasti komunikācijas pieeja atšķiras no komunikācijas par tiesu vispārējo darbību.

3.2. Tiesnešu un/vai prokuroru asociācijas

29. Tiesnešu un/vai prokuroru asociāciju mērķis ir aizstāvēt tiesu iestāžu un, ja nepieciešams, atsevišķu miertiesnešu intereses.

30. To publiskā intervence ir īpaši pamatota ar vispārējiem jautājumiem, kas saistīti ar tieslietām (budžets, darba apstākļi, karjeras attīstība, statistika utt.), atgādinājumiem par vispārējiem principiem (tiesiskuma neatkarība, nevainīguma prezumpcija) un citi likumdošanas un sociālie jautājumi.

31. Profesionālajām asociācijām var būt svarīga loma, aizstāvot tiesas, prokuroru un/vai vienpersoniski miertiesnešus, kuri ir publiski apstrīdēti saistībā ar konkrētiem tiesas procesiem vai vispārīgākos jautājumos (tiesas kavējumi, diskreditēta tiesneša godprātība utt.).

3.3. Iestādes, kas atbild par tieslietu sistēmas vispārējo pārvaldību.

32. Noteiktās valstīs iestāde ir atbildīga par visu valsts tiesu administrēšanu.

33. Šīs iestādes visu tiesu vārdā var informēt par vispārējiem jautājumiem un jautājumiem, kas attiecas uz tiesu pārvaldi un attīstību. Iespējamās komunikācijas jomas var būt visi administratīvie jautājumi, piemēram, statistika, lietu izskatīšanas ilgums, lietu skaits un priekšmets, budžets un ekonomika utt. Šīs iestādes var arī informēt par sistēmu un tiesām plašu sabiedrību interesējošos jautājumos, tostarp programmām attiecībā uz skolām, žurnālistiem, jauniešiem utt., kā arī sniegt vispārīgu informāciju par tiesu sistēmu, kas varētu būt noderīga lieciniekiem un lietas dalībniekiem.

3.4. Tiesas/prokurori

34. Katrai tiesai vajadzētu būt iespējai informēt par savu organizāciju un funkcijām. Šajā kontekstā tiesa varētu informēt sabiedrību par būtiskām izmaiņām attiecībā uz tās sastāvu un sniegt statistiku par tās darbību (ienākošo un slēgto lietu apjoms, viena miertiesneša lietu skaits, lietu slēgšanas termiņi utt.).

35. Šādas publikācijas var dot tiesām iespēju pievērst uzmanību īpašai situācijai, kas varētu apdraudēt pareizu tiesvedību, jo īpaši, ja izrādās, ka personāla plāns nav piemērots, vai ja vakances netiek aizpildītas saprātīgā termiņā. Tās varētu arī attiekties uz noteikta veida jaunu lietu skaita palielināšanu, kas var pārslogot tiesu, vai, gluži pretēji, uz lietu izskatīšanas tempa paaugstināšanu.

36. Tiesai vajadzētu būt iespējai paust nostāju par konkrētām situācijām attiecībā uz tās struktūru, piemēram, novecojušām iekārtām, celtniecības vai renovācijas projektiem vai uzlabojumiem organizācijā.

37. Attiecībā uz konkrētiem procesiem tiesas var atgādināt sabiedrībai par tādu pamatprincipu esību kā tiesu varas neatkarība (kad tiek izdarīts spiediens uz tiesnesi) vai nevainīguma prezumpcija (kad plašsaziņas līdzekļi to atstāj novārtā). Tās var arī izvēlēties piedāvāt sabiedrībai ierobežotu informāciju par pašreizējo tiesvedību, kā to redzēsīm vēlāk.

38. Tie paši principi mutatis mutandis attiecas uz prokuroriem, kuriem tomēr ir lielāka brīvība sniegt informāciju par notiekošo tiesvedību.

3.5. Atsevišķi tiesneši un prokurori

39. Principā tiesnešiem nevajadzētu publiski komentēt savu tiesvedību un pasludinātos spriedumus, lai saglabātu savu objektivitāti (skatīt turpmāk). Tomēr viņi var iesaistīties publiskajās debatēs par citiem jautājumiem.

40. Prokuroru nostāja ir atšķirīga, jo viņi drīkst (un konkrētās sistēmās, piemēram, Francijā likums dod viņiem pilnvaras) izmeklēšanas laikā informēt sabiedrību, kad situācija to attaisno. Prokuroru paziņojumi plašsaziņas līdzekļos ir iespējami arī tiesvedības laikā, jo īpaši tad, ja tie nodrošina objektivitāti publiskajās debatēs un advokāti izmanto plašsaziņas līdzekļus, lai paustu savus argumentus. Attiecībā uz tiesnešiem atsevišķi prokurori var arī atklāti komentēt vēl nepabeigtas tiesvedības.

41. Atsevišķu tiesnešu un prokuroru komunikācijas priekšrocība ir tā, ka šie tiesneši pārzina apspriežamos tematus. Trūkums ir saistīts ar risku, ka tiesu iestādes, kas ir to sastāvā, varētu sniegt

nekonsekventu informāciju un atšķirīgu pieredzi. Piemēram, kamēr daži prokurori labprāt iepazīstas ar medijiem un sniedz viņiem informāciju, citi ir ļoti atturīgi, padara sevi nepieejamu un sniedz maz informācijas. Šī atšķirīgā individuālā prakse apdraud tiesiskās saziņas konsekvenci un pakļauj plašsaziņas līdzekļus nevajadzīgām grūtībām. Šī situācija rada lieku kritiku tiesu sistēmai.

3.6. Pārstāvis

3.6.1. IEVADS

42. Lai nodrošinātu konsekventu komunikāciju un sniegtu informāciju plašsaziņas līdzekļiem, dažas tiesu iestādes dod priekšroku preses pārstāvja iecelšanai. Šī ir norīkota persona, kurai konkrētā tiesu iestādē ir uzticēta komunikācija ar plašsaziņas līdzekļiem par vispārējiem un/vai konkrētiem jautājumiem.

43. Šāds risinājums atbrīvo tiesnešus no pienākuma komunicēt ar plašsaziņas līdzekļiem un, tādējādi, ļauj viņiem pilnībā veltīt laiku saviem tiesneša pienākumiem.

3.6.2. PĀRSTĀVIS

44. Dažās valstīs tiesu iestādes pieņem darbā cilvēkus ar komunikācijas vai līdzīgām prasmēm, kas ir atbildīgi par attiecībām ar plašsaziņas līdzekļiem. Viņu priekšrocība ir tāda, ka viņi pilnībā izprot komunikācijas tehniku. Principā viņiem arī ir plašas zināšanas par plašsaziņas līdzekļiem un to darbību. Savā iepriekšējā pieredzē viņi jau ir saskārušies ar daudziem žurnālistiem, un tas var atvieglot viņu darbu pārstāvja lomā.

45. Šķiet, ka šis risinājums ir pieejams tikai noteikta lieluma tiesu iestādēm, kuru budžets paredz šādas izmaksas. No pārstāvja tiek arī prasīts, lai tas iepazītos ar tiesas darbu.

46. Visbiežāk preses pārstāvja loma tiek piešķirta īpašam tiesnesim vai prokuroram, kurš ir atbrīvots no citiem uzdevumiem un var veltīt laiku un pūles, kas nepieciešamas komunikācijai. Šajā gadījumā preses pārstāvis ļoti labi pārzina tiesu sistēmas darbu, bet viņš/viņa var nepārzināt komunikācijas tehniku, tāpēc ir nepieciešama atbilstoša apmācība (skatīt turpmāk).

47. Lai nodrošinātu ātru informācijas sniegšanu, varētu būt nepieciešams norīkot iespējamās aizvietošanas.

3.6.3. PĀRSTĀVJA LOMA

48. Principā pārstāvis ir atbildīgs par visām komunikācijas darbībām savas tiesu iestādes vārdā. Tādēļ viņam jābūt pieejamam, lai varētu veikt šos uzdevumus un nekavējoties atbildēt uz plašsaziņas līdzekļu jautājumiem.

49. Viņš/viņa nodrošina proaktīvu, reaktīvu, regulāru, precīzu, pietiekamu, konsekventu un atbilstošu komunikāciju. Pārstāvis identificē un izpilda īpašas komunikācijas vajadzības, ievērojot likumā noteiktos ierobežojumus un konkrēto situāciju. Šī persona arī nodrošina godīgu (vienlīdzības princips plašsaziņas līdzekļos) izturēšanos pret žurnālistiem.

50. Nepieciešamības gadījumā preses pārstāvis nodrošina arī informācijas saskaņošanu ar citiem dienestiem, struktūrām un personām (policiju, citiem valsts dienestiem, politiķiem u.c.).

51. Lai radītu vai uzturētu uzticamas un cieņpilnas attiecības starp attiecīgo tiesu iestādi un plašsaziņas līdzekļiem, pārstāvim ir jāuztur oficiāls un neoficiāls regulārs kontakts ar žurnālistiem, kuri parasti seko līdzī tiesu un valsts prokuratūras iestāžu darbībai. Ja ir izveidota akreditācijas sistēma, tad viņš/viņa to

objektīvi un pārredzami pārvalda. Dažas tiesas un prokurori ir izveidojuši “preses klubu” ieinteresētajiem žurnālistiem, kura ietvaros viņi organizē regulāras sanāksmes, debates utt.

52. Ja ar noteiktiem plašsaziņas līdzekļiem vai žurnālistiem rodas atkārtotas problēmas, pārstāvis var iejaukties, lai atrisinātu jautājumus, apspriežoties ar attiecīgajām personām un sniedzot nepieciešamos skaidrojumus.

53. Regulāri sazinoties ar atsevišķiem tiesnešiem un viņa/viņas struktūrvienības prokuroriem, pārstāvis tiks regulāri informēts par šīs struktūras vispārējo darbību, īpašām problēmām, ar kurām saskaras atsevišķi tiesneši vai tiesas, kā arī par uzsāktām lietām, kas varētu interesēt plašsaziņas līdzekļus.

54. Ir tikai loģiski, ka pārstāvis ir tieši atbildīgs tiesnesim vai prokuroram, kuri savukārt, ir atbildīgi par attiecīgo tiesu iestādi (tiesas priekšsēdētājs, galvenais prokurors), kurš ir atbildīgs par viņa/viņas darbības uzraudzību. Šī uzraudzība ļauj definēt saskaņotu tiesas vai kriminālvajāšanas iestādes komunikāciju, lai novērstu neatbilstības un preses pārstāvim nodrošinātu atgriezenisko saiti.

55. CCJE atbalsta “uzņemšanas un komunikācijas pakalpojumu attīstību tiesās, lai ne tikai uzņemtu iedzīvotājus un sniegtu norādījumus tiesu pakalpojumu lietotājiem, bet arī veicinātu plašsaziņas līdzekļu izpratni par tiesu darbu” (CCJE Atzinums Nr. 7, 41. punkts).

56. Saskaņā ar CCJE “šim dienestam, kas būtu jāuzrauga tiesnešiem, varētu būt šādas funkcijas: sniegt plašsaziņas līdzekļiem nolēmumu kopsavilkumus; sniegt plašsaziņas līdzekļiem faktisku informāciju par tiesas nolēmumiem; sazināties ar plašsaziņas līdzekļiem saistībā ar uzklauššanu, kas piesaista īpašu sabiedrības uzmanību; sniegt faktiskus precizējumus vai labojumus lietās, kas ir bijušas par iemeslu uzsākt attiecības ar plašsaziņas līdzekļiem... Uzņemšanas dienesti vai tiesas pārstāvis šajā gadījumā varētu precizēt plašsaziņas līdzekļiem attiecīgās lietas juridiskos jautājumus un problēmas, sagatavot tiesas sēžu grafiku un veikt praktiskus pasākumus, jo īpaši, lai aizsargātu personas, kas piedalās tiesas sēdē kā lietas dalībnieki, zvērinātie vai liecinieki” (CCJE Atzinums Nr. 7, 42. punkts).

57. Tos uzdevumus, kurus CCJE vēlētos uzticēt dienestam, protams, var uzticēt arī preses pārstāvim.

3.7. Kompetences konflikti

58. Var gadīties, ka divi vai vairāki subjekti - tiesu un politiskās iestādes, policija - vēlas komunicēt par vienu tematu, jo īpaši saistībā ar vienu un to pašu uzsākto tiesvedību.

59. Šādos apstākļos ir vērts apsvērt, vai, ņemot vērā šīs lietas konkrētos apstākļus, būtu vēlams, lai viens subjekts nodrošinātu komunikāciju un pārējie atturētos no publiskas iejaukšanās. Ja tā ir, jautājumu var risināt ar attiecīgo struktūru dialoga palīdzību. Ja vienošanos nevar panākt, var būt nepieciešams lietu nodot iestādēm, kurām ir padotas dažādas struktūras, lai varētu atrisināt kompetences konfliktu.

60. Ja dažādu struktūru publiska iesaistīšanās ir pamatota, jebkurā gadījumā būtu jāizvairās no konfliktējošas informācijas izplatīšanas, nodrošinot pienācīgu koordināciju.

3.8. Komunikācijas tehnikas apmācības tiesnešiem un prokuroriem

61. Agrāk daudzi tiesneši un prokurori ir iekrituši slikti organizētas komunikācijas slazdā, radot negatīvas sekas tiesu efektīvai pārvaldībai un tieslietu sistēmas tēlam kopumā.

62. Komunikācija ir profesija. Tam, kurš ir atbildīgs vai rūpējas par to, ir jāsaprot tās sarežģītība un jābūt pieejamiem visiem nepieciešamajiem instrumentiem. Pieaugot saziņas līdzekļu daudzībai un informācijas ātrumam, šķiet, ir arvien riskantāk uzticēt komunikāciju ar plašsaziņas līdzekļiem

tiesnešiem un prokuroriem, kas apmācīti "tikai savam darbam". Patiešām jānodrošina atbilstoša apmācība.

63. Tiesu iestāžu pienākums ir meklēt un piedāvāt tiesnešiem un prokuroriem atbilstošas komunikācijas mācības. Pat tad, ja šādas apmācības viņiem jau tika piedāvātas sākotnējo apmācību periodā, būs nepieciešams tās pielāgot pašreizējai situācijai. Apmācības var ietvert seminārus, kas paredzēti civildienesta darbiniekiem, tās var būt vērstas uz tiesas darbu vai arī tie var būt pielāgoti apmācības kursi. Apmācības varētu vienot tiesnešus un plašsaziņas līdzekļus. To dalībniekiem būs labāka izpratne par tiesu iestāžu komunikācijas kontekstu (juridiskie ierobežojumi; plašsaziņas līdzekļi un to funkcijas; plašsaziņas līdzekļu vēlmes un ierobežojumi attiecībā uz termiņiem utt.), kā arī komunikācijas paņēmieniem (specifiskās iezīmes, priekšrocības un trūkumi, riski utt.).

64. Mācības, protams, ne vienmēr ir bezmaksas, un tiesnešiem un prokuroriem ir jāatrod laiks, lai tās apmeklētu. Tas nozīmē sasniedzamu mērķu noteikšanu un atbilstošu līdzsvaru starp izmaksām un ieguvumiem.

3.9. Tiesnešu un prokuroru vārda brīvība

65. Parasti tiesnešiem un prokuroriem ir vārda brīvība. Pašreizējais jēdziens 'pilsoņu tiesnesis' nozīmē, ka tiesneši var piedalīties sabiedrības dzīvē un paust savu viedokli gan privāti, gan publiski, bez nevajadzīgiem ierobežojumiem.

66. Tomēr tiesnešu un prokuroru vārda brīvība, kad viņi rīkojas savā statusā, ir ierobežota viņu īpašā statusa dēļ.

67. Pirmkārt un galvenokārt, šie ierobežojumi izriet no profesionālās konfidencialitātes, uz kuru tie attiecas un kuru regulē likums (mēs turpmāk diskutēsim par to, cik daudz tiesneši un prokurori var sniegt informāciju sabiedrībai par konkrētām procedūrām).

68. Vārda brīvības ierobežojumi izriet arī no vispārējiem konfidencialitātes un cieņas pienākumiem, kas jāievēro tiesnešiem. Lai gan katram tiesnesim un prokurooram ir tiesības paust personisku viedokli par jautājumiem, kas var būt vai nebūt saistīti ar tiesas darbu, viņi nevar, pildot dienesta pienākumus, radīt sabiedrībai iespaidu, ka viņi ir daļēji neobjektīvi vai viņiem trūkst objektivitātes vai mērenības, kas nepieciešama amata pienākumu pareizai pildīšanai. Lai gan tiesnesis vai prokuroors var paust neapmierinātību ar politiķu piedāvātajiem pasākumiem, tas būtu pretrunā ar viņas/viņa pašcieņu, izmantojot nepareizus noteikumus. Tā kā tas ir grūts uzdevums, daži uzskata, ka visdrošākā pozīcija tiesnešiem un prokuroriem ir atturēties no publiskas uzstāšanās un runāšanas kā individuālai personai par šāda veida jautājumiem. No otras puses, nav īpašu jautājumu, kas varētu novērst tiesu iestāžu, konkrētas tiesu iestādes vai tiesnešu un/vai prokurooru apvienību iejaukšanos, kad uz spēles ir liktas tiesiskuma intereses. Tomēr tas ir jādara, lai tiesu iestādes varētu sabiedrībai nodrošināt mieru, objektivitāti un kompetenci. Piemēram, šis tēls ir sabojāts, kad tiesnešu apvienības pauž satraucošas apsūdzības sociālajā tīklā Twitter vai nepamatoti publiski aizskar politiskos līderus.

69. CCPE ir skaidri atzinusi šos principus, norādot: „Prokuroriem arī ir tiesības uz vārda brīvību, vienlaikus viņi ir pakļauti pienākumam glabāt dienesta noslēpumu un ievērot konfidencialitāti, diskretumu un objektivitāti. Prokuroriem būtu jāpievērš īpaša uzmanība riskiem, kas var rasties kriminālvajāšanas objektivitātei un godprātībai, kad viņi parādās plašsaziņas līdzekļos jebkurā statusā” (CCPE Atzinums Nr. 8, 19. punkts).

4. KOMUNIKĀCIJAS LĪDZEKĻI

4.1. IEVADS

70. Lai gan pirms divdesmit gadiem tiesu iestādēm bija maz komunikācijas līdzekļu, modernā komunikācija ir palielinājusi iespējas. Daži tiesneši un prokurori joprojām nelabprāt izmanto jaunus komunikācijas līdzekļus. Tas varētu būt saistīts ar nepietiekamu izpratni par šīm ierīcēm un to izmantošanas riskiem. Tomēr šie līdzekļi pastāv, un ir vērts izpētīt to nozīmi tiesu iestāžu komunikācijā.

71. Turpmāk tiks apspriesti vispārējie komunikācijas līdzekļi, kas tiek izmantoti, lai informētu par uzsākto tiesvedību un tiesu iestāžu vispārējo darbību. Mēs arī aprakstīsim dažus citus komunikācijas līdzekļus nodaļā, kas veltīta vispārīgai informācijai par tiesu darbu.

4.2. Paziņojums presei

72. Paziņojums presei ir un būs efektīvs saziņas līdzeklis, ar kuru var uzrunāt lielu cilvēku skaitu gandrīz vienlaikus, izplatot visu informāciju, ko tiesu vara plāno izplatīt.

73. Paziņojums presei ir dokuments sabiedrībai, ko sagatavo iestāde. Tas ietver faktus, juridiskos paskaidrojumus un citus apsvērumus, ar kuriem iestāde plāno dalīties. Paziņojumam vajadzētu atbildēt uz sešiem žurnālistu jautājumiem: kurš? kad? kas? kur? kā? kāpēc?

74. Teksti tiek izplatīti atbilstoši jaunākajām tendencēm: no faksa redaktoriem, kuri tiek reģistrēti iepriekš sagatavotā sarakstā, mēs pārejam uz daudzveidīgāku informācijas izplatīšanu, kas dažreiz vēl notiek pa faksu, bet galvenokārt pa e-pastu, publikācijās Facebook, ziņās sociālajā tīklā Twitter - visiem līdzekļiem, kas ļauj vienlaikus sasniegt plašāku auditoriju.

75. Paziņojumam presei ir vairākas šādas priekšrocības:

- Plašsaziņas līdzekļu līdztiesība: ieinteresētajiem žurnālistiem ir tūlītēja un vienlaicīga piekļuve informācijai.
- Sniegtās informācijas konsekvence: visi adresāti saņem vienu un to pašu informāciju.
- Sniegtās informācijas kontrole: publikācijas ietver ne vairāk, ne mazāk kā informāciju, ko juridiska persona vēlas darīt zināmu sabiedrībai.
- Samazināts informācijas sagrozīšanas risks: principā plašsaziņas līdzekļi ļauj uz paziņojumu presei un, ja tie nepamatoti publicē informāciju, kas ir pretrunā ar izplatīto tekstu, ziņu labošanas pieprasījumu var pamatot ar būtiskiem elementiem (žurnālists nevar apgalvot, ka tiesu iestādes minētā informācija faktiski nebija sniegtā informācija).
- Mazāks risks "paslīdēt": atšķirībā no preses konferencēm vai intervijām, informācijas presei sūtītājam nav jāsaka nekas vairāk vai citādāk, kā rakstīts nosūtītajā materiālā.

Paziņojumiem presei ir arī šādi trūkumi:

- Iespējams, ka nav ņemtas vērā sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu vajadzības: ne vienmēr ir viegli iepriekš paredzēt, kāda informācija varētu interesēt tās saņēmējus. Arī īss paziņojums var radīt vairāk jautājumu, nekā sniegt atbildes.
- Mijiedarbības trūkums ar informācijas saņēmējiem: nosūtītā informācija neļauj saņēmējiem lūgt paskaidrojumus vai papildinājumus, un, ja teksts ir pārprasts, pastāv nepareizas interpretācijas risks (skatīt turpmāk).
- Kļūdas risks: Pirms kāda laika šī dokumenta autors slikti pārskatīja paziņojumu presei, kas bija diktēts policijas darbiniekam saistībā ar slepkavības lietu. Paziņojumā – franču valodā – teikts,

ka cietušais esot “nodīrāts” (‘écorché’), nevis, ka viņam esot “pārgriezta rīkle” (‘égorgé’). Tas izraisīja zināmu satraukumu žurnālistu vidū, kuri, par laimi, izlaboja tekstu.

- Katram komatam ir nozīme, un attiecīgajai iestādei būs jāievēro tas, kas ir uzrakstīts un nosūtīts.

76. Lai izvairītos no sarežģītām interpretācijām un nodrošinātu iepriekš nekonstatētu informāciju, paziņojumā presei bieži tiek norādīta kontaktpersona, pie kuras žurnālisti var vērsties (pa tālruni un e-pastu), lai iegūtu jebkādu papildus informāciju. Ir ieteicams noteikt termiņu, kurā jāizskata turpmāki jautājumi, lai izvairītos no pastāvīgiem lūgumiem, kas var traucēt darbu.

4.3. Preses konference

77. Preses konference pulcē plašsaziņas līdzekļus, kas dažkārt izraudzīti, pamatojoties uz viņu iespējamo interesi par tēmu, noteiktā vietā un laikā, lai saņemtu informāciju no attiecīgās tiesu iestādes.

78. Parasti preses konference sākas ar tiesneša, prokurora vai preses pārstāvja (varētu būt vairāki) prezentāciju un turpinās ar jautājumiem un atbildēm žurnālistiem.

79. Jāņem vērā šādi aspekti:

Plašsaziņas līdzekļu vienlīdzība: ieinteresētajiem žurnālistiem ir tūlītēja un vienlaicīga piekļuve informācijai (vismaz tiem, kuriem ir iespēja nosūtīt žurnālistu uz preses konferenci).

Sniegtās informācijas konsekvence: katrs dalībnieks saņem vienu un to pašu informāciju.

Mijiedarbība ar informācijas saņēmējiem.

- Liela uzmanība sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu vajadzībām: iespēja nekavējoties pabeigt un labot paziņojumu (piemēram, nepietiekamas vai neprecīzas uzstāšanās gadījumā, kas parādās pēc kāda žurnālista uzdota jautājuma).

Daļēja minētās informācijas kontrole: lai gan sākotnējā prezentācija varētu būt labi apgūta, debates par jautājumiem un atbildēm var radīt pārsteigumus, un vadošie tiesneši un pārstāvji var sniegt paziņojumus, kas iepriekš nav plānoti, vai pat iekļaut kaut ko atšķirīgu no gaidītā (nepareiza interpretācija).

Ieteikumi preses konferences veiksmīgai norisei:

- Atrašanās vieta: pieejamība lielam skaitam dalībnieku, telpu piemērotība, īpašu uzmanību pievēršot iespējām, Wi-Fi pieejamība, pieejamas stāvvietas utt.
- Laiks: attiecībā uz drukātiem materiāliem ir svarīgi ņemt vērā, ka redaktoru konferences bieži notiek no rīta, kā arī rakstu sagatavošanas un publicēšanas termiņus. Šķiet, ka žurnālisti dod priekšroku vēlinām rīta preses konferencēm, izņemot ārkārtas situācijas.
- Runātājs (-i): persona vai personas, kurām ir informācija un tiesības sniegt ticamu informāciju un atbildēt uz jautājumiem.
- Temats/objekts: tam jābūt interesantam, jāizvairās sasaukt preses konferences par nenozīmīgiem jautājumiem, lai tās nekļūtu par apnicīgu rutīnu.
- Pielāgojumi atkarībā no notikuma nozīmīguma un praktiskajām iespējām.
- Organizācija: ‘ceremoniju meistar’, kurš dod vārdu citiem.

- Rakstiska kopsavilkuma izplatīšana: tas ir līdzeklis, ko parasti izmanto žurnālisti, un tas palīdz izvairīties no pārpratumiem.
- Priekšmeti uzrādīšanai (piemēram, konfiscētās narkotikas) vai fotoattēli (priekšmeti, kas prezentācijas laikā nav pieejami).
- Jautājumi un atbildes: godīgas atbildes uz jautājumiem pat tad, ja ir jāatzīst, ka cilvēks nezina atbildi, vai nav iespējams sniegt atbildi; paskaidrojumi šajos gadījumos.
- Paredziet laiku, lai atbildētu katram žurnālistam: konkrētu plašsaziņas līdzekļu, radio vai TV īpašām vajadzībām. Nosacīta "ekskluzivitāte", vai vismaz lasītājiem/klausītājiem/skatītājiem radīts iespaids, ka žurnālists saņem kaut ko īpašu. Redaktoriem tas patiks.

80. Reakcija uz preses konferenci kopumā ir labvēlīgāka, ja žurnālisti uzskata, ka tiesu iestāde nav veltī tērējusi laiku, un ir atvieglājusi viņu darbu.

4.4. Intervija

81. Dažkārt žurnālistiem patīk iegūt interviju ar tiesnesi, prokuroru vai pārstāvi, lai saņemtu ekskluzīvu informāciju, kuras nebūs viņu konkurentiem, kuri nelūdza interviju. Intervijas ir izdevīgas proaktīvajiem žurnālistiem, kuri meklē avotus, nevis gaida paziņojumus no tiesu sistēmas. Tādējādi viņi var iegūt arī nepubliskotu informāciju.

82. Intervijas ir iespējamā neatkarīgi no iesaistītajiem plašsaziņas līdzekļiem. Elektroniskie mediji var apsvērt tūlītēju pārraidi, tiešraidi no studijas vai pa tālruni, vai ierakstītu interviju, kas tiks rādīta (pilnībā vai daļēji) noteiktā laikā, ko izvēlēsies redakcijas darbinieks. Intervija drukātai presei parasti notiek pa telefonu, kā arī ar žurnālistu, kurš apmeklē iesaistītās tiesu iestādes telpas.

83. Acīmredzamais risks, kas saistīts ar interviju, kamēr tā netiek pārraidīta tiešraidē elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos, ir komentāru sagrozīšana. Ir daudz piemēru, kas liecina par sagrozītiem paziņojumiem, žurnālistu pārpratumiem vai personisku vai pat ļaunprātīgu interpretāciju. Turklāt bieži ir gadījumi, kad interviju par noteiktu laika periodu daļēji pārraida ar izgriezumiem, kas izrauti no konteksta, tādējādi paužot atšķirīgu nostāju no tās, kuru pieprasa tiesu iestāde.

84. Lai izvairītos no šāda riska, tiesnesis, prokurors vai pārstāvis kā priekšnoteikumu intervijai var pieprasīt, iespēju pārbaudīt apgalvojumus pirms to publicēšanas. Principā žurnālisti labprātāk akceptē šādu kārtību, nevis vienkārši atsakās no intervijas. Šī metode varētu būt pamatota jutīgu vai tehnisku jautājumu gadījumā, kad, iespējams, žurnālisti var pārprast komentārus.

85. Atkarībā no tēmas un iepriekšējas vienošanās starp žurnālistu un intervējamo personu, interviju var definēt kā "dokumentētu", kad žurnālists drīkst publicēt visu apspriesto informāciju un var minēt personu, kura sniedza informāciju. To var definēt arī kā "nedokumentētu", kad žurnālists nevar tieši izmantot saņemto informāciju, un nav atļauts trešajām personām minēt iegūtos informāciju, kā arī informācijas autoru.

86. "Nedokumentēta" intervija ir noderīga, ja tiesu iestādes pārstāvim ir jāskaidro plašsaziņas līdzekļiem, kāpēc konkrētu informāciju nevar publicēt, vai ja žurnālistam ir nepieciešama tikai "fona" informācija, lai virzītu izmeklēšanu, izvairīties nokļūt uz nepareizajām sliekšņiem. Šis uzdevums ir diezgan delikāts, jo tiesu varas pārstāvim ir jāuzticas žurnālistam.

87. Intervētajam jāapzinās, ka vēstījums jāpauž tā, lai tas atbilstu katra attiecīgā plašsaziņas līdzekļa īpatnībām. Televīzijas vai radio intervence parasti nepārsniedz dažus desmitus sekunžu, tāpēc vēstījumam jābūt īpaši lakoniskam un skaidram. Intervija, kas paredzēta publicēšanai presē, var plašāk

apskatīt uzdotos jautājumus, bet tiesnesim, prokuroram vai citam preses pārstāvim ir jāapzinās, ka patiesībā tiks publiskota tikai daļa no viņa apgalvojumiem un, ja viņš vai viņa vēlas, lai šo vēstījumu uztvertu, “belzienu” izmantošana var dot labus rezultātus.

88. Varētu ierosināt, ka katra tiesu iestāde iepriekš izveido to tiesnešu vai prokuroru sarakstu, kuri ir tiesīgi piekrist intervijām ar žurnālistiem, kā arī noteikt apstākļus, kādos intervijas ir iespējamas.

4.5. Rakstiskas atbildes uz rakstiskiem jautājumiem

89. Lai iegūtu informāciju, dažkārt žurnālisti var sazināties ar tiesnesi, prokuroru, pārstāvi rakstiski vai, kā tas bieži notiek, pa e-pastu. Tas īpaši attiecas uz gadījumiem, kad žurnālists plāno publicēt rakstu un vēlas, vai viņam ir nepieciešams, atkarībā no profesijas ētikas normām, saņemt iestādes vai attiecīgās personas reakciju vai atbildi.

90. Tad iestādes pārstāvis uz visiem jautājumiem godprātīgi rakstiski atbild pēc tam, kad jautājumu nodevis izskatīšanai hierarhijai. Ja žurnālists ir norādījis konkrētu atbilžu formātu (maksimālais rakstzīmju skaits, pamatojoties, piemēram, uz publikācijas apjomu), šāda pieprasījuma ievērošana nodrošina, ka informācija kā tāda tiek publicēta.

91. Attiecībā uz paziņojumiem presei rakstiska atbilde ļauj labi pārzināt sniegto informāciju (ar tādu pašu prasību pārbaudīt tekstu pirms publicēšanas kā intervijas gadījumā, ja nepieciešams).

92. Katras tiesu iestādes iekšējiem noteikumiem būtu jānosaka rakstiskas atbildes sniegšanas kompetence un procesi.

4.6. Tīmekļa vietne

93. Mūsdienās lielākajai daļai tiesu iestāžu ir tīmekļa vietnes, kuras tās izmanto, lai iepazīstinātu ar savu organizāciju un tās darbību. Tīmekļa vietne var būt arī saziņas instruments, lai informētu plašsaziņas līdzekļus un sabiedrību par uzsāktajiem tiesas procesiem (atklāto tiesas sēžu norises vietas un datumi utt.), gaidāmajiem pasākumiem (konferences, debates utt.) un ziņām no iesaistītās tiesu iestādes (izmaiņas personālā utt.).

94. Tīmekļa vietnes izstrādāšanai un uzturēšanai ir nepieciešami zināmi ieguldījumi, bet tiesu iestādēm šajā ziņā būtu grūti būt pārāk taupīgām. Šāda vietne tieši atspoguļo attiecīgo iestāžu tēlu, un visi zina, ka slikti izstrādāta tīmekļa vietne, kurai ir grūti piekļūt un izmantot, kurā ir tikai galvenā un neatjaunota informācija, rada negatīvu priekšstatu par attiecīgo iestādi.

95. Dažkārt var būt lietderīgi uzturēt īpašas (pakārtotas) tīmekļa vietnes, kas veltītas noteiktiem tematiem (t. i., tiesas procesiem īpašuma lietās) vai ir paredzētas konkrētām personu grupām (t. i., žurnālistiem, tiesnešiem).

96. Turklāt var apsvērt iespēju izstrādāt lietotnes, kuras var izmantot tieši viedtālrunī.

4.7. Sociālie plašsaziņas līdzekļi

97. Sociālie plašsaziņas līdzekļi ietver publicēšanas rīkus (Wikipedia, Twitter), diskusiju rīkus (Skype un arī Twitter), vispārējos digitālo kontaktu sociālos tīklus (Facebook, Instagram, kur lietotāji uztur kontaktus ar citiem, dalās pieredzē un laiku pa laikam sazinās) un profesionālos tīklus (LinkedIn, lai izveidotu profesionālus kontaktu tīklus, ar kuriem, iespējams, sazināsies arī nākamie personāla atlases speciālisti vai partneri), kā arī digitālus sociālā satura tīklus (Youtube video, Flickr fotogrāfijas, kas piedāvā iespēju dalīties un apspriest saturu).

98. Kopš 2010. gada plašsaziņas līdzekļi ir parādījušies politiķu komunikācijā. Sociālo plašsaziņas līdzekļu globalizācija mūsdienu pasaulē, pārraidītās informācijas ātrums un iedzīvotāju intereses un uzticības zudums tradicionālajiem plašsaziņas līdzekļiem izskaidro, kāpēc politiķi arvien biežāk izmanto šos rīkus, lai komunicētu ar saviem vēlētājiem un plašsaziņas līdzekļiem. Sociālie plašsaziņas līdzekļi var sasniegt arī ļoti plašu auditoriju, un jo īpaši, jauniešus, kuriem bieži vien tie ir vienīgais informācijas avots. Sociālie plašsaziņas līdzekļi kļūst par vērā ņemamu un ietekmīgu platformu. Tie maina saziņas noteikumus, un pagaidām tos neierobežo iestāde, kuru savukārt reglamentē noteikumi vai noteikta ētika. Kā jau minēts, tas nodrošina netraucētu un brīvu informācijas izplatīšanu sabiedrībai, bet nav garantijas, ka mērķauditorija tiks sasniegta. Tāpēc saziņai bieži jānotiek, izmantojot vietni, kas piesaista galvenos paziņojuma saņēmējus, kuru nodrošina trešā persona, dažos gadījumos arī neregulēta organizācija. Komunikatoriem šādas personas ir jāizvēlas piesardzīgi.

99. Lielākā daļa tiesu iestāžu vēl nav aptvērušas šo instrumentu piedāvātās iespējas - vai vismaz dažas no tām - nodrošināt to komunikācijas vajadzības. Iespējams, ka daļēji to var skaidrot ar to, ka miertiesneši galvenokārt pieder pie paaudzes, kas neguva labumu no šiem instrumentiem savā agrīnajā jaunībā un nav pie tiem pieraduši. Turklāt klātbūtne sociālajos medijos prasa biežu iesaistīšanos, ko lielākā daļa tiesu un valsts prokuratūras dienestu nevar atļauties paši ar saviem resursiem.

100. Sociālais tīkls strauji attīstās, un kļūst par svarīgu ietekmes platformu. Tie maina saziņas noteikumus, un pagaidām tos nepārvalda organizācija, kuru pašu reglamentē noteikumi vai noteikta ētika. Kā iepriekš minēts, tas ļauj sabiedrībai brīvi un atklāti izplatīt informāciju, bet nav garantijas, ka mērķauditorija faktiski tiks sasniegta. Rezultātā saziņai bieži jānotiek, izmantojot vietni, kas piesaista galvenos ziņojuma saņēmējus, kuru nodrošina trešā persona, dažos gadījumos arī neregulēta organizācija. Komunikatoriem šādas personas ir jāizvēlas piesardzīgi.

101. Tas nenozīmē, ka tuvākajā nākotnē tiesu iestādes varēs iztikt bez pašreizējiem saziņas līdzekļiem. Tās vienmēr var rēķināties ar to, ka žurnālisti saņems viņiem, arī sociālajos tīklos, nosūtīto informāciju. Tomēr ir jāpieņem, ka ātra informācijas aprīte vienmēr tiks uzskatīta par nepieciešamu komunikācijas sastāvdaļu, un to var nodrošināt vienīgi, izmantojot sociālos plašsaziņas līdzekļus tiesās un prokuratūrā.

102. Vēl var piebilst, ka ir iespējams pilnībā kontrolēt informāciju, kas tiek izplatīta sabiedrībai, kuru, tieši un bez starpniekiem, sasniedz paziņojums par tiesu iestādes pieņemto lēmumu. Tas ļauj paust skaidrus, līdzsvarotus un pilnīgus paziņojumus, neradot risku, ka žurnālisti tos sagrozīs. Šie paziņojumi var sasniegt visplašāko auditoriju, tostarp jauniešus, kuri nelasa avīzes, pat elektroniskā formātā, kā arī neskatās televīziju. Atkarībā no plašsaziņas līdzekļa reāllaikā, tie ļauj mijiedarboties arī ar citiem lietotājiem, lai nekavējoties pabeigtu vai labotu sniegto informāciju.

103. Tomēr sociālo mediju izmantošana rada tiesām un prokuroriem noteiktus riskus. Pirmais no tiem ir informācijas nonivelēšana, reducējot to līdz īsam kopsavilkumam: īsas ziņas (Twitter), kas bieži vien tiks lasītas virspusēji (Facebook). Vēl viens risks - publicēšana sociālajos plašsaziņas līdzekļos var izraisīt diskusiju, kurai pēc tam ir grūti sekot. Neadekvāta sociālo plašsaziņas līdzekļu izmantošana arī var piešķirt tiesiskumam zināmu banalitāti. Turklāt, tiklīdz ziņas ir publicētas sociālajos plašsaziņas līdzekļos, pat uz neilgu laiku, visticamāk, ka tās tūlīt tiks kopētas un ar tām dalīsies, tāpēc kļūdas labošana pēc publicēšanas neliedz neierobežoti tiražēt sākotnējo kļūdu.

104. Var minēt, ka klātbūtne sociālajos tīklos būtiski atšķiras no citiem komunikācijas līdzekļiem. Tas ietver dialogu, sarunu. Sociālajā tīklā sākotnējā ziņojuma sūtītājam principā jābūt gatavam minūšu, stundu un pat dienu laikā mijiedarboties ar tiem, kuri sākotnējo ziņu apspriedīs tajā pašā tīklā. Pretējā

gadījumā pastāv šī paziņojuma ļaunprātīgas izmantošanas risks, strīds, kas radies, nejauši vai tīši nepareizi interpretējot to vai neatbildot uz pamatotiem jautājumiem. Tas, protams, prasa nodrošināt lielāku pieejamību, ko tiesneši un prokurori ne vienmēr var, vai vispār nevar, nodrošināt.

105. Kā jau minēts, sociālie plašsaziņas līdzekļi ir paredzēti dialogam. Uztverot tos kā vienvirziena komunikācijas līdzekļus, kā tas bija ar vecajām plašsaziņas līdzekļu platformām, tiktu zaudētas viņu piedāvātās iespējas un mazinātos uzticība iestādei, kura kā uzticams komunikators, publicē šo informāciju.

106. Lai novērstu datu neatļautas izmantošanas risku, jo īpaši tālākpārdošanu trešajām personām, iestādēm, kas izmanto šāda veida paziņojumus, būtu jānodrošina, ka līgumos ar piekļuves nodrošinātājiem tiek iekļautas īpašas klauzulas.

107. Papildus iepriekšminētajam, sociālo plašsaziņas līdzekļu publikācijām būtībā ir tādas pašas priekšrocības un trūkumi kā paziņojumiem preseī.

108. Vai tiesu iestādēm būtu jāapstiprina klātbūtne sociālajos plašsaziņas līdzekļos? Par to var diskutēt. Jebkurā gadījumā šī klātbūtne nevar pilnībā aizstāt tradicionālākos komunikācijas līdzekļus, un tai ir nepieciešami personāla resursi, kas tiesas un valsts prokuratūras dienestiem ne vienmēr ir pieejami. Ja Facebook lapu, vai citu, kas būs līdzvērtīga nākotnē, neapšaubāmi var uzskatīt par saprātīgu un, iespējams, nepieciešamu ieguldījumu, tad to pašu nevar teikt par ilgstošu klātbūtni tādā plašsaziņas līdzeklī kā Twitter, kura milzīgais lietotāju skaits jau ir padarījis šo saziņas līdzekli par nepiemērotu tiesu varai.

109. Pēc tam komunikācija ir jāmēģina pielāgot dažādiem adresātiem, jo dažos gadījumos viena un tā pati informācija ir jāsniedz dažādās formās un ar atšķirīgu saturu, lai apmierinātu dažādu mērķauditoriju vajadzības.

110. Kompetentās iestādes varētu sagatavot un izplatīt pamatnostādnes, ja tas vēl nav izdarīts, kas palīdzētu tiesu iestādēm un to darbiniekiem izmantot sociālos tīklus. Teritorijā, kur robežas ne vienmēr ir skaidras, šādas pamatnostādnes, iespējams, var novērst to ļaunprātīgu izmantošanu un/vai neatbilstošu iejaukšanos.

4.8. Konferences un debates

111. Var organizēt publiskas lekcijas un debates par tieslietu jautājumiem.

112. Konferences var pulcēt ne tikai tiesnešus un prokurus, bet arī politiskos līderus, žurnālistus, tiesībzinātņu profesorus un citus pilsoniskās sabiedrības locekļus.

113. Piemēram, mērķauditorija varētu ietvert kāda konkrēta reģiona cilvēkus, juristus, skolas utt.

114. CCJE atzīmēja, cik svarīgi ir pasākumi sadarbībā ar skolām: "Attiecīgajām skolu un universitāšu izglītības programmām (neaprobežojoties tikai ar tiesībzinātņu skolām) būtu jāietver tiesu sistēmas apraksts (tostarp tiesnešu klātbūtne klasēs), tiesu apmeklējumi un aktīva tiesas procedūru mācīšana (loma, uzklauššana u. c.). Tādējādi tiesas un tiesnešu apvienības var strādāt sadarbībā ar skolām, universitātēm un citām izglītības iestādēm, lai iepazīstinātu ar tiesneša īpašo argumentācijas skolu mācību programmu un publisko debašu ietvaros" (CCJE Atzinums Nr. 7, 12. punkts).

4.9. Filmēti paziņojumi

115. Dažās valstīs tiesu iestādes sagatavo un publicē filmētus paziņojumus. Šie ziņojumi ir paredzēti, lai informētu sabiedrību vai daļu sabiedrības par tiesas darbu kopumā vai par konkrētiem šī darba aspektiem. Tos var pārraidīt televīzijā, internetā vai tādās platformās kā YouTube.

116. Dažās valstīs tiesas arī nodrošina videoierakstus par konkrētām tiesas sēdēm un/vai konkrētu spriedumu taisīšanu. Tie tiek pārraidīti tiešraidē tiesas tīmekļa vietnēs vai YouTube un/vai televīzijas pārraidē (parasti izmantojot sabiedrisko pakalpojumu kanālus).

117. Protams, šim saziņas veidam ir vajadzīgi resursi, t.i., noteikts tiesu iestāžu laika ieguldījums un parasti arī komunikācijas speciālisti. Šajā ziņā sadarbība ar televīzijas kanāliem var atvieglot filmu producēšanu.

4.10. Tiesas sēžu sabiedriskā apraide

118. Dažas tiesas pieļauj, ka tiesas sēdēs un sabiedriskajā apraidē televīzijas kameras ir ieslēgtā/gaidīšanas režīmā visu tiesas sēdi, vai kādu tās daļu, visbiežāk lietās, kam liela ietekme uz plašsaziņas līdzekļiem.

119. Iespēja izmantot šādus līdzekļus ir atkarīga no valsts tiesību aktiem, augstāku iestāžu direktīvām un vietējām paražām.

120. Tiesas sēžu sabiedriskās apraides acīmredzamā priekšrocība ir pārredzamība, jo ikviens pats var redzēt, kā attiecīgajā tiesvedībā tiek nodrošināts taisnīgums.

121. Galvenais trūkums ir tas, ka tiesas procesa dalībniekiem (tiesnešiem, prokuroriem, pusēm, advokātiem, lieciniekiem) vai pat sabiedrībai tiesas zālē var nākties pielāgoties vai var rasties kārdinājums pielāgot savu rīcību kameru klātbūtnē, riskējot ar to, ka tiesas process var pārvērsties par izrādi, nevis patiesības noskaidrošanu un tiesību aktu pareizu piemērošanu.

122. Attiecībā uz šo jautājumu CCJE savā Atzinumā Nr. 7 pauda:

"Jautājums par kameru klātbūtni tiesas telpās tādu iemeslu dēļ, kas nav procesuāli, tika būtiski apspriests... Daži CCJE locekļi bija ļoti atturīgi attiecībā uz šo jauno tiesas darba publicitātes veidu" (44. punkts).

123. "Tiesiskuma publicitāte ir viena no būtiskākajām procesuālajām garantijām demokrātiskā sabiedrībā. Ja starptautiskajās tiesībās un valstu regulās ir paredzēti izņēmumi attiecībā uz atklātas tiesas principu, ir svarīgi, lai šie izņēmumi attiektos tikai uz tiem, kas paredzēti ECK 6. panta 1. punktā." (45. punkts).

124. "Tiesu publicitātes princips paredz, ka pilsoņiem un plašsaziņas līdzekļu profesionāļiem ir piekļuve tiesu forumiem, kuros notiek tiesas procesi, bet audiovizuālo informācijas līdzekļu attīstība piešķir notikumiem tādu spilgtumu, ka tie radikāli maina tiesiskuma jēdzienu. Lai gan tas var labvēlīgi ietekmēt sabiedrības zināšanas par tiesvedības norisi un tiesas tēlu, pastāv bažas, ka televīzijas kameru klātbūtne tiesas prāvās var traucēt tiesvedības pienācīgu norisi un ietekmēt tiesas procesā iesaistīto pušu (tiesnešu, prokuroru, advokātu, tiesas procesu dalībnieku, liecinieku) uzvedību" (46. punkts).

125. "Gadījumā, ja tiesas sēdes tiek pārraidītas televīzijā, jāizmanto fiksētas kameras un prezidējošajam tiesnesim jābūt iespējai gan izlemt filmēšanas apstākļus, gan jebkurā laikā pārtraukt pārraidīšanu. Šiem pasākumiem, kā arī visiem citiem nepieciešamajiem pasākumiem, vajadzētu nodrošināt personu tiesības un tiesas sēžu pienācīgu norisi" (47. punkts).

126. "Jāņem vērā arī procesā iesaistīto pušu viedoklis, jo īpaši attiecībā uz dažiem tiesvedības veidiem, piemēram, attiecībā uz privātiem faktiem" (48. punkts).

127. "Ņemot vērā īpaši lielo televīzijas apraides ietekmi un risku, ka varētu rasties neveselīga ziņkāre, CCJE mudina plašsaziņas līdzekļus izstrādāt savu ētikas kodeksu, kura mērķis ir nodrošināt filmēto debašu līdzsvarotu pārraidi, lai nodrošinātu tiesas sēdes objektīvu atspoguļošanu" (49. punkts).

128. "Var būt pārliecinoši iemesli tam, lai filmētu tiesas procesus stingri noteiktos gadījumos, piemēram, pedagoģiskos un izglītības nolūkos, vai lai saglabātu uzņemto tās tiesas sēdes atmiņu, kurai ir īpaša vēsturiska nozīme, turpmākai izmantošanai. Ja šādi iemesli pastāv, CCJE uzsver nepieciešamību nodrošināt to personu aizsardzību, uz kurām attiecas iztiesāšana, jo īpaši ar filmēšanas metodēm, kas netraucē tiesvedības mierīgu norisi" (50. punkts).

4.11. Komunikācijas apjoms, kvalitāte, saturs un laiks

129. No vienas puses, tiesu iestāžu sniegtajam paziņojumam ir jāatbilst iestāžu vajadzībām, no otras puses, tam ir jāatbilst plašsaziņas līdzekļu un sabiedrības prasībām.

130. Tam nepieciešams zināms līdzsvars, lai izvairītos no "pārāk lielas" ietekmes, kas vājina tiesas runu, un tā zināmā mērā zaudē savu nozīmi, kā arī "pārāk mazas" ietekmes, kas rada tukšumu citiem plašsaziņas līdzekļu pasaules dalībniekiem un neatbilst ne sabiedrības, ne pašas tiesas vajadzībām.

131. Ideālā gadījumā informācijai būtu jānāk īstajā brīdī un tā būtu jāpielāgo mērķauditorijai (akreditētiem žurnālistiem, plašsaziņas līdzekļiem kopumā, sabiedrībai). Ikdienas preses konferences var būt piemērotas liela mēroga izmeklēšanās, sekojot nopietniem sabiedriskiem notikumiem (piemēram, teroristu uzbrukumam), bet ne tad, ja mērķis ir informēt plašsaziņas līdzekļus par tiesas ikdienas darbu. Var pietikt ar dažām informācijas rindiņām, ja vēstījums ir vienkāršs, bet ne tad, ja ir jāskaidro, kāpēc valsts prokuratūras dienestam nav nepieciešamo līdzekļu, lai pienācīgi pildītu savus uzdevumus. Viss ir atkarīgs no apstākļiem.

132. Tiesu iestāžu komunikācija ir jāvērtē pēc tās kvalitātes: faktoloģiska patiesība, objektivitāte un skaidrība. Žurnālisti nekavējoties konstatē gadījumus, kad saņemtā informācija ir nepietiekama, neprecīza vai pat nepatiesa. Viņi arī augsti nevērtē iestādes atteikumu apstiprināt plašsaziņas līdzekļiem jau zināmus faktus.

133. Personai, kura ir atbildīga par tiesu komunikāciju, vajadzētu atturēties no spekulācijām ("man liekas, ka..."; "loģiski..." utt.), un, kad nav pārliecības par faktiem, nevajadzētu vilcināties atbildēt "es nezinu, es noskaidrošu". Nezināšanas atzīšana vienmēr ir labāka par riskantu spekulāciju vai kļūdainas informācijas izplatīšanu.

134. Tiesu iestādēm, iespējams, būtu jānodrošina, ka tās uzrunā sabiedrību pēc iespējas pozitīvāk un ar savu paziņojumu nerada pamatotu vai ekskluzīvu iemeslu sūdzībām, kas saistītas ar viņu situāciju. Lai gan ir pamatoti, ka tiesa pievērš sabiedrības uzmanību līdzekļu trūkumam, šādu vēstījumu varētu, piemēram, papildināt ar apsvērumiem, kas saistīti ar tiesneša izskatīto lietu skaita palielināšanu, uzlabojumiem tiesas iekšējā organizācijā u.c. Apvainojumi, kurus sabiedrība, politiķi un plašsaziņas līdzekļi uztver kā pastāvīgus, var vājināt paziņojumus un tiesu iestāžu situāciju.

135. Informācijas sniegšanas grafikam jābūt atbilstošam. Dažas situācijas prasa tūlītēju komunikāciju, ņemot vērā faktu raksturu vai sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu intereses. Komunikācijas ilgumu var ietekmēt arī tiesas procesa ilgums (tiesas sēdes tuvums). Citos gadījumos nav ārēja spiediena diktēt, kad informācija tiks izplatīta. Citā gadījumā, ja tiesu iestāde izvēlas laika grafiku, būtu jāņem vērā, ka tam nebūtu jārada aizdomas par motīviem, kas nav saistīti ar tiesas komunikācijas vajadzībām. Īpaši svarīgi ir izvairīties no nevajadzīgas iejaukšanās, piemēram, politiskajos procesos (gaidāmās vēlēšanās utt.).

4.12. Akreditācijas

136. Dažās valstīs vai vietējā līmenī tiesu iestādes ir izveidojušas žurnālistu akreditācijas sistēmu.

137. Kopumā akreditācija ir paredzēta žurnālistiem, kuri ir attiecīgi apmācīti un aktīvi darbojas plašsaziņas līdzekļos tiesu darbības jomā. Tas nozīmē, ka akreditētajiem žurnālistiem ir privilēģēta piekļuve informācijai, piemēram, iespēja iepazīties ar visiem spriedumiem bez slepenības ierobežojumiem un preses telpā. Viņi var pieprasīt intervijas ar tiesnešiem, un viņiem var būt prioritāras sēdvietas tiesas sēdēs.

138. Šādas sistēmas priekšrocība - kvalificēti žurnālisti var ziņot par tiesas darbību kompetentāk un objektīvāk nekā to varētu kolēģi, kuri sliktāk pārzina ar tieslietām saistītos notikumus.

139. Lielākais trūkums - pret dažādiem plašsaziņas līdzekļiem nav vienāda attieksme, un tas var likt tiem, kuri nav iekļauti sistēmā, pieņemt kritiskāku nostāju pret iestādēm.

4.13. Trešo pušu komunikācija

140. Atkarībā no apstākļiem trešās puses var vēlēties ieņemt publisku nostāju, atbalstot tiesu iestādes, piemēram, ja tās uzskata, ka tiesu iestāžu neatkarību apdraud citu valsts struktūru rīcība vai paziņojumi.

141. Tiesu iestādēm rodas jautājums, vai tām būtu publiski jāiejaucas, lai atbalstītu šīs nostājas, pašām jāsniedz informācija trešajām pusēm, lai tās varētu pamatot savus argumentus, vai drīzāk jāatturas to darīt. Problēma rodas īpaši tad, ja trešās puses apsver tādu līdzekļu izmantošanu kā aicinājums uz demonstrāciju ielās.

142. Atbilde ir, neapšaubāmi, atkarīga no katras lietas konkrētajiem apstākļiem, bet tiesu iestādēm jebkurā gadījumā ir jānodrošina, lai tās nekļūtu par trešo pušu instrumentiem, kuri īsteno citu darba kārtību, un lai tās ievērotu savus pienākumus izturēties atturīgi un ar cieņu.

5. INFORMĀCIJA PAR TIESU VISPĀRĒJO DARBĪBU

5.1. Ievads

143. Kā jau novērots, mums jāsaprot, ka tiesu iestāžu darbība ir maz zināma un bieži vien slikti saprotama sabiedrībai un plašsaziņas līdzekļiem.

144. Tāpēc ir pamatoti veikt taustāmus pasākumus, lai uzlabotu sabiedrības informētību par šo darbību.

5.2. Rīki

145. Rīki, kurus tiesa izmanto, lai informētu sabiedrību un plašsaziņas līdzekļus par tiesas darbu kopumā, daļēji ir tādi paši, kā iepriekš minētie.

146. Tomēr tiesu iestādes var izmantot citus rīkus. Turpmāk minēsim dažus, lai gan neapgalvojam, ka šeit ir pilnīgs saraksts:

- tiesu iestāžu tīmekļa vietnes un/vai konkrētu tiesu un valsts prokuratūras iestāžu tīmekļa vietnes (tiesu iestāžu organizācija, ziņojumi par darbību, tiesu prakse utt.);
- publiski pieejama dokumentācija par tiesu un citām iestādēm;
- informatīvi stendi vai "jautājumu laiks" tiesu iestādēs;
- atvērto durvju dienas "tiesām un valsts prokuratūras dienestiem (ar, piemēram, informācijas stendiem, kur ir pieejami mirtiesneši un ierēdņi, lai sniegtu atbildes uz jautājumiem par konkrētiem darbības aspektiem, video, kurā iepazīstina ar iestādi, fiktīvas tiesas sēdes utt.);
- preses konferences (gada darba pārskata izklāsts utt.);

- tiesnešu un prokuroru dalība publiskajās debatēs (plašsaziņas līdzekļos, konferencēs, apvienībās un klubos u. c.);
- vispārīgas intervijas ar miertiesnešiem (“Ko dara prokurors/tiesas tiesnesis?”);
- televīzijas raidījumi, kas veltīti tiesu sistēmas darbībai (filmas, ko sagatavojuši plašsaziņas līdzekļu profesionāļi sadarbībā ar tiesu iestādēm un apstiprinājuši tiesu iestāžu vadītāji, kas atspoguļo konkrētus tiesu darbības aspektus, piemēram, jauno tiesnešu ikdienas darbu);
- klātbūtne sociālajos tīklos, īpaši Facebook.

147. Pieredze liecina, ka pilsoņi ir ieinteresēti tiesu iestāžu darbā, kad informācija tiek pasniegta pieejamā veidā. Atvērto durvju dienas kopumā piesaista plašu auditoriju un rada pozitīvu tieslietu sistēmas tēlu.

6. PAZIŅOJUMI PAR KONKRĒTĀM LIETĀM

6.1. Ievads

148. Tiesvedība ir vienmēr piesaistījusi plašsaziņas līdzekļu un sabiedrības uzmanību. Tas īpaši attiecas uz krimināllietām. Dažos gadījumos civilietas arī tiek atspoguļotas plašsaziņas līdzekļos (nesenie piemēri Francijā: populārā dziedātāja apstrīdētais īpašums un šķīrējtiesas process saistībā ar bijušo ministru). Tas var attiekties arī uz administratīvajiem procesiem (nesens piemērs Šveicē: administratīva tiesa atceļ tautas nobalsošanas rezultātus).

149. Tiesu iestādes nevar ignorēt sabiedrības vajadzību būt informētai, un tās ir ieinteresētas, lai plašsaziņas līdzekļi precīzi izklāstītu lietu. Tādēļ tām jānodrošina, lai plašsaziņas līdzekļiem būtu piekļuve pilnīgai un precīzai informācijai, cik vien iespējams, un saskaņā ar tiesisko regulējumu.

150. Tiesas un prokuratūras dienesti (vai citas kriminālvajāšanas iestādes), ņemot vērā to būtiski atšķirīgo lomu tiesas procesā, neuzņemas vienādus pienākumus un nav vienādi elastīgas attiecībā uz sabiedrības informēšanu. Tādējādi to situācija komunikācijas kontekstā tiks atsevišķi izvērtēta.

6.2. Tiesas

6.2.1. IEVADS

151. Parasti tiesām un to tiesnešiem nav atklāti jāziņo par nepabeigtām lietām, kā arī viņi nedrīkst sniegt komentārus par saviem spriedumiem plašsaziņas līdzekļos.

152. Kā atzīmējis CCJE, “tiesneši pauž savu viedokli galvenokārt, pamatojot savus lēmumus, un viņiem pašiem nevajadzētu tos skaidrot presē vai, vispārīgāk runājot, publiski izteikties plašsaziņas līdzekļos par lietām, par kurām viņi ir atbildīgi” (CCJE Atzinuma raksts Nr. 7, 34. punkts).

153. Tomēr tas neliedz tiesām nodrošināt sabiedrības informēšanu par uzsāktajām lietām pirms tiesas sēdēm un to laikā, kā arī lemt par tiesvedību tā, lai plašsaziņas līdzekļi varētu izprast tiesvedību un aktuālos jautājumus.

154. Tiesas ir atvērtas un viesiem pieejamas, izņemot īpašas tiesas sēdes, kas notiek aiz slēgtām durvīm.

155. Tām ir skaidri un saprotami jāpauž savs viedoklis gan savā runā, gan rakstiski. Formulējumam spriedumos, vēstulēs un vadlīnijās jābūt visiem adresātiem viegli salasāmam.

156. Valodai tiesās būtu jāatspoguļo augsta kvalitāte, apkalpošana un efektivitāte, lai nodrošinātu tiesu atpazīstamību. Tāpēc var apsvērt iespēju izstrādāt politiku labas valodas lietošanai tiesā. Šīs valodas politikas mērķis - nodrošināt, lai mutiskā un rakstiskā saziņa būtu konsekventa un pieejama

daudzām dažādām mērķa grupām: iedzīvotājiem, uzņēmumiem, organizācijām, juristiem, valsts iestādēm, žurnālistiem, politiķiem utt.

157. Neatkarīgi no tā, vai tiek noformētas vēstules, pavēstes, norādījumi vai cita rakstiska informācija, ir svarīgi iedomāties adresātu kā vienkāršu pilsoni. Ļoti nedaudziem cilvēkiem ir atbilstoša kvalifikācija, lai varētu saprast specializēto valodu, ko izmanto tieslietu sistēmas speciālisti. Tāpat ļoti maz cilvēki ir pieraduši pie gariem, sarežģītiem teikumiem vai cieši rakstītu tekstu lasīšanas. Tāpēc vēstules un citi teksti ir vienmēr jāraksta vienkāršā, skaidrā un saprotamā valodā, lai nodrošinātu, ka teksta adresāts var to lasīt un saprast bez grūtībām.

6.2.2. PIRMS TIESAS SĒDES

158. Tiesas sēžu kalendāram, principā anonīmam, būtu jābūt pieejamam plašsaziņas līdzekļiem. Pirms interneta ēras tie tika nosūtīti ieinteresētajiem plašsaziņas līdzekļiem. Šodien pietiek ar kalendāra publicēšanu tiesas mājaslapā.

159. Ievērojot dienesta slepenības ierobežojumus, citus dokumentus var izplatīt pirms tiesas sēdēm. Noteiktas nozīmes krimināllietās, kā arī dažās valstīs, žurnālistiem parasti ir pieejama apsūdzība pēc pieprasījuma. Tas ļauj viņiem saprast, kas tiesvedības gaitā varētu interesēt sabiedrību, un, vajadzības gadījumā, sagatavoties tiesas sēdei.

160. Attiecībā uz plašsaziņas līdzekļu uzraudzītām lietām, kas neaprobežojas tikai ar tiesas sēdēm un sekojošu spriedumu, pastāv iespēja informēt žurnālistus par tiesvedības gaitu. To var darīt, izmantojot paziņojumus presei un/vai publikācijas tiesas tīmekļa vietnē.

161. Daudz jutīgāks ir jautājums par to, vai pirms tiesas sēdes tiesai būtu jāpiekrīt sniegt paskaidrojumus plašsaziņas līdzekļiem saistībā ar konkrētu tiesvedību. Jebkurā gadījumā, šķiet sarežģīti, ka tiesneši, kurus aicina lemt par šo jautājumu, paudīs savu viedokli. Tomēr dažos gadījumos var būt lietderīgi, ka pārstāvis sniedz tīri faktisku informāciju, piemēram, par paredzamo tiesas sēdes ilgumu, noprotināmo liecinieku skaitu vai lietas vispārējo kontekstu.

6.2.3. TIESAS SĒDĒS

162. Ja ir skaidrs, ka par kādu lietu atbildīgie tiesneši nedrīkst publiski izteikt citus komentārus, izņemot tos, ko pieļauj tiesas sēdes striktais regulējums, lai gan nekas neattur viņus, šajā pašā sistēmā, skaidrot pusēm procedūru, skaidri paziņojot un motivējot, pārejas posma paziņojumus utt. Tādejādi viņi palīdz plašsaziņas līdzekļiem saprast, kas notiek, un pēc tam izplata precīzu informāciju.

163. Atkarībā no apstākļiem tiesas pārstāvis varētu sniegt plašsaziņas līdzekļiem papildu informāciju, piemēram, par starpgadījumiem tiesas zālē. Tomēr preses pārstāvim ir jāierobežo komunikācija, sniedzot tikai faktiskas atbildes, un jāizvairās no jebkādas interpretācijas.

164. Tiesneši veicina atklātību un pārredzamību skaļi un skaidri saprotamā valodā runājot tiesas zālē, dodot iespēju pusēm, lieciniekiem un visiem klātesošajiem klausītājiem sekot tiesas procesam.

6.2.4. SPRIEDUMI

165. Ja nolēmums ir izteikts mutiski, argumentācijai jābūt pietiekami skaidrai, precīzai un kodolīgai, lai ne tikai puses un to advokāti, bet arī sabiedrība un plašsaziņas līdzekļi varētu pilnībā saprast, kas un kādēļ ir nolemts. Šis uzdevums ne vienmēr ir viegls, īpaši sarežģītos tiesas procesos, kā arī apspriežot tehniskus jautājumus, taču tas ir pelnījis pūles.

166. Neatkarīgi no tā, vai ir bijis mutisks pamatojums vai nē, nolēmuma rakstiskajam pamatojumam būtu jāatbilst tādām pašām skaidrības, precizitātes un lakoniskuma prasībām. Tāpēc priekšroka jādod formulējumiem valodā, ko saprot arī neprofesionāļi.

167. Bieži vien nolēmumiem ir dažādi adresāti: iesaistītās puses, profesionāļi, piemēram, tiesneši un juristi, palātas locekļi un reizēm arī plašsaziņas līdzekļi. Visiem ir atšķirīgi priekšstati un cerības, un viņi lasa spriedumu no dažādiem skatpunktiem. Grūti ņemt vērā ikviena intereses, bet, ja iesaistītās puses saprot tiesas nolēmumu un kontekstu, tā formulējumus un jēdzienus, arī profesionāļi varēs tos saprast. Tādēļ nolēmuma valodai un noformējumam ir jābūt ne tikai skaidram un faktiskam, bet arī adresātiem saprotamam. Dažas valstis ir arī redīgējušas pamatnostādnes šajā jautājumā.

6.2.5. PĒC SPRIEDUMA

168. Prakse attiecībā uz nolēmumu publicēšanu dažādās valstīs atšķiras atkarībā no jurisdikcijas līmeņa. Lielākā daļa augstāko tiesu pilnībā publicē savus spriedumus. Tas attiecas arī uz daudzām apelācijas tiesām. Pirmās instances spriedumu publicēšana ir mazāk izplatīta.

169. Saskaņā ar dažādām tradīcijām publicētos spriedumus var anonimizēt vai ne. Anonimizējot spriedumus pirms publicēšanas, nepieciešami noteikti darba un personāla resursi. Tomēr dažas jurisdikcijas struktūras savus spriedumus veido tā, lai to varētu izdarīt automātiski, izmantojot atbilstošas datorprogrammas.

170. Publicēt var konkrētā tīmekļa vietnē, kā arī žurnālos un tiesību ziņojumos.

171. Iespējams, būtu lietderīgi, ja tiesas tīmekļa vietnēs pēc iespējas vairāk tiktu publicēti spriedumi. Tas ļautu advokātiem, citiem juristiem un tiesībzinātnu profesoriem būt informētiem par tiesu praksi, kā arī ļautu plašsaziņas līdzekļiem piekļūt spriedumiem tā, lai viņi varētu pienācīgi informēt sabiedrību. Piemēram, visi Šveices federālās tiesas spriedumi, kas pasludināti par anonīmiem, tiek publicēti tiesas tīmekļa vietnē dažas nedēļas pēc to saņemšanas.

172. Dažos gadījumos, kad nolēmums netika pasludināts atklātā tiesā, bet žurnālisti sekoja iepriekšējam tiesas procesam, var būt pamatoti, ka tiesa sniedz tūlītēju paziņojumu presei, tostarp rezolutīvo daļu un apsvērumu kopsavilkumu.

173. Tiesnesim nav publiski jākomentē savi spriedumi pēc to pasludināšanas. Pietiek ar iemesliem, kas minēti tiesā vai nolēmumā.

174. Tomēr var gadīties, ka plašsaziņas līdzekļi publicē nepatiesu informāciju saistībā ar nolēmumu vienkārši žurnālistu nesaprašanas dēļ. Šajā gadījumā sabiedrības un tiesas intereses var mudināt tiesu pieprasīt iesaistītajam plašsaziņas līdzeklim publicēt kļūdu labojumu. Redakcijas darbinieki nepriecāsies par šādu rīcību, bet tā var izrādīties nepieciešama atkarībā no tiesas procesa nozīmīguma, nepatiesas informācijas ietekmes uz sabiedrību, šīs nepatiesās informācijas iespējamām sekām tiesas tēlam utt.

6.3. Valsts prokuratūras dienests/cita kriminālprocesa iestāde

6.3.1. IEVADS

175. Plašsaziņas līdzekļi izrāda patiesu interesi par īpašas nozīmes kriminālprocesiem. Tas var būt saistīts ar izdarītā nodarījuma smagumu vai īpatnībām, iesaistītajām personām vai advokātiem. Kriminālvajāšanas iestādēm ir jābūt modrām šādos jautājumos, un tām ir jābūt gatavām atbildēt gan izmeklēšanas laikā, gan likuma ietvaros, lai attaisnotu plašsaziņas līdzekļu un sabiedrības cerības.

176. Valstīs, kur kriminālvajāšanu veic tikai prokuratūra, tās pienākums ir informēt sabiedrību par notiekošo.

177. Gadījumā, kad ir iesaistīti tiesu izpildītāji, tiesību akti vai parastā prakse var reglamentēt, kura iestāde ir pilnvarota informēt par neizskatītām lietām. Francijā izmeklēšanas tiesneši tiek aicināti atturēties no jebkāda veida saziņas, kas ietilpst prokuroru ekskluzīvā kompetencē. Citur var būt atšķirīgs risinājums.

178. Dažās valstīs par krimināllietām pilnībā vai daļēji atbild policija (Lielbritānija, Spānija u.c.). Policijas paziņojumi šeit netiks apspriesti, lai gan ir saprotams, ka tie paši principi mutatis mutandis attiecas uz policijas komunikāciju.

6.3.2. VALSTS PROKURATŪRAS KOMUNIKĀCIJAS VISPĀRĪGS IETVARS

179. Valsts prokuratūrai ir jāievēro konkrēta komunikācijas sistēma. Citiem vārdiem sakot, komunikācijai ir noteikti daži ierobežojumi.

180. Ierobežojumi ietver krimināltiesību galvenos principus: tiesu iestāžu neatkarība; izmeklēšanas efektivitāte, slepenība un objektivitāte; nevainīguma prezumpcija; tiesneša objektivitāte; cietušo un viņu tuvinieku tiesības; cilvēka cieņas principa ievērošana (neizpaužot detaļas, kas varētu kalpot tikai negatīvas ziņkārības apmierināšanai); utt.

181. CCPE par prokuratūras lomu komunikācijā ar medijiem un sabiedrību izteicies šādi:

182. "Jānodrošina sabiedrības tiesības saņemt informāciju [11]. Taču veidu, kādā šis likums tiek piemērots, var ietekmēt, un tas ir atkarīgs no lietas konkrētajiem apstākļiem. Uz šīm tiesībām nepieciešamības gadījumā var attiecināt arī ierobežojumus, lai nodrošinātu pamatprincipu ievērošanu "(CCPE Atzinums Nr. 8, 22. punkts).

183. "Prokurori var sniegt informāciju plašsaziņas līdzekļiem visos darbības posmos, vienlaikus ievērojot tiesību normas, kas reglamentē personas datu aizsardzību, privātumu, cieņu, nevainīguma prezumpciju, ētikas normas, kas saistītas ar attiecībām ar citiem procesa dalībniekiem, kā arī tiesību normas, kas aizliedz vai ierobežo konkrētas informācijas izplatīšanas nosacījumus" (idem, 38. punkts).

184. "Visos gadījumos jāievēro tiesību normas, kas reglamentē juridiski aizsargātus noslēpumus, tostarp izmeklēšanas konfidencialitāti" (idem, 39. punkts).

185. "Prokuroriem būtu jānodrošina, ka plašsaziņas līdzekļiem sniegtā informācija netraucē izmeklēšanas un kriminālvajāšanas norisi vai nekaitē izmeklēšanas mērķim. Tai nevajadzētu pārkāpt trešo pušu tiesības vai ietekmēt izmeklēšanā, kriminālvajāšanā vai tiesvedībā iesaistītās puses" (idem, 23. punkts).

186. "Prokuroriem jābūt īpaši jutīgiem pret aizstāvības tiesībām, vārda brīvību, nevainīguma prezumpciju un tiesībām būt informētiem" (idem, 24. punkts).

187. "Savos paziņojumos prokuroriem būtu jānodrošina, lai viņi nekompromitē aizstāvības tiesības, priekšlaicīgi izplatot informāciju un neļaujot aizstāvībai uz to reaģēt. Tiem būtu arī jānodrošina, ka netiek nosūtīta informācija, kurā nav ievērotas cietušo tiesības saņemt pienācīgu informāciju. Tāpat sniegtā informācija nedrīkst aizskart indivīdu tiesības uz taisnīgu tiesu" (idem, 25. punkts).

188. "Savos paziņojumos prokuroriem būtu jānodrošina, lai netiktu apdraudēta attiecīgo personu, tostarp liecinieku, cietušo, prokuroru un miertiesnešu, kas izskata jutīgas lietas, drošība" (idem, 26. punkts).

189. "Ievērojot nevainīguma prezumpciju, ir jāpanāk līdzsvars starp sabiedrības interesēm informācijas jomā un indivīdu goda un integritātes aizsardzību. Prokurors, ja tas ir viņa kompetencē, uzmanās, lai aizturētā persona netiktu uztverta publiski, un atbilstošā veidā aizsargā pret plašsaziņas līdzekļu spiedienu personas, uz kurām attiecas lieta, un jo īpaši cietušos, lai izvairītos no jebkāda plašsaziņas līdzekļu vajāšanas riska" (idem, 27. punkts).

190. "Visos tiesas procesa posmos dalībniekiem neatkarīgi no viņu lomas ir tiesības uz cieņu, privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un personīgo drošību" (idem, 28. punkts).

6.3.3. IZMEKLĒŠANAS LAIKĀ

191. Komunikācijas vajadzības var būt dažādas atkarībā no tā, vai izmeklēšana attiecas uz notikumiem, par kuriem plašsaziņas līdzekļi un sabiedrība jebkurā gadījumā ir savlaicīgi informēti (noziegumi, kas izdarīti publiskajā telpā, noteikta mēroga kratīšanas, kuru veikšanai nepieciešami ievērojami līdzekļi, aresti publiskajā jomā utt.) vai, gluži pretēji, saistītas ar faktiem, kas principā nav zināmi plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrībai (izņemot informācijas noplūdes iespēju, ko nevar izslēgt).

192. Prokuratūrai jāizlemj, vai tā ir apmierināta ar reaktīvu (pasīvu) komunikāciju un plāno tikai atbildēt uz plašsaziņas pieprasījumiem vai, gluži pretēji, tā plāno spontāni publicēt informāciju, izmantojot proaktīvu (aktīvu) komunikāciju.

193. Ja kāds notikums sabiedrībai jau ir zināms, bieži ir nepieciešama proaktīva saziņa, lai izvairītos no nepatiesu ziņu izplatīšanas vai kad ir jāatbild uz vairākkārtējiem plašsaziņas līdzekļu pieprasījumiem. Tādējādi tā ir informācijas paredzēšanas, nevis labošanas problēma. Situācija ir atšķirīga, ja fakti sabiedrībai un plašsaziņas līdzekļiem būtībā nav zināmi: šādos gadījumos prokuratūras dienestam ir jānosaka, vai proaktīva saziņa ir pamatota; piemēram, tas var notikt, ja informācijas noplūdes šķiet iespējamās vai informācijas izplatīšana par lietu ir sabiedrības interesēs (piemēram, narkotiku tirdzniecības tīkla likvidēšana).

194. Neatkarīgi no situācijas, tiesībaizsardzības iestādes paziņojumā ir jāievēro tiesiskais regulējums.

195. Princips ir tāds, ka valsts noslēpums vai izmeklēšanas noslēpums, kuram ir pakļauti prokurori, viņu palīgi un policijas darbinieki, liedz informācijas publiskošanu, ja vien nav izpildīti konkrēti nosacījumi.

196. Kopumā ir jābūt konkrētām sabiedrības interesēm, ne tikai sabiedrības vai plašsaziņas līdzekļu interesēm, kas attaisno informācijas apriti. Jābūt līdzsvaram starp attiecīgo personu interesēm saglabāt slepenību un sabiedrības interesēm – nodrošināt informāciju.

197. Sabiedrības interešu pamatā ir viens vai vairāki šādi kritēriji:

- iedzīvotāju sadarbības nodrošināšana, lai atrisinātu lietas un meklētu aizdomās turamos (aicinājums lieciniekiem; fotogrāfijas izplatīšana plašsaziņas līdzekļos ar aizdomās turamās personas izplūdušu seju, ar lūgumu atsaukties, pēc tam skaidra attēla izplatīšana plašsaziņas līdzekļos un, visbeidzot, attēlu publicēšana policijas tīmekļa vietnē).
- sabiedrība tiek brīdināta vai nomierināta (piemēri: vairāki vecāku cilvēku krāpšanas gadījumi, sērījveida zagļa aizturēšana).
- labot vai novērst neprecīzas informācijas vai baumu izplatīšanu.
- lietas īpašā nozīme (pārkāpuma smagums, tiesas procesa nozīmīgums, plašsaziņas līdzekļos jau nodrošinātā publicitāte utt.).
- kriminālvajāšanas iestādes sniegtās informācijas saturam piemēro šādus kritērijus:

- paziņojuma objektivitāte: sniegtā informācija balstās tikai uz tiesas procesa objektīviem elementiem.
- izmeklēšanas interešu aizsardzība: atturas atklāt faktus, kas varētu kompromitēt pašreizējās izmeklēšanas rezultātus, ja tie ir publiski zināmi (piemēri: ieplānoti meklējumi, dažu iegūto pierādījumu raksturs utt.).
- iespēju robežās atbild uz sešiem tradicionālajiem žurnālistu jautājumiem: Kurš? Kad? Ko? Kur? Kā? Kāpēc?
- informācijas precizitāte: nekad nemelot, pat nesniedzot atbildi.
- nevainīguma prezumpcijas ievērošana: nekādu aizspriedumu attiecībā uz vainu, izņemot gadījumus, kad aizdomās turētais jau ir paudis ticamu atzīšanos (iespējams, skaidrs atgādinājums par nevainības prezumpciju, jo īpaši, ja to apdraud jau atklātās publikācijas).
- cieņa pret iesaistītajām pusēm: nav nevajadzīgu detaļu par ģimenes stāvokli, attiecīgo personu fizisko un psiholoģisko stāvokli vai privāto situāciju.
- identitāte un cita informācija par personu, pret kuru ierosināta lieta, un citām iesaistītajām personām: prakse ievērojami atšķiras atkarībā no valsts un vietējām paražām. Dažām kriminālvajāšanas iestādēm ir paradums atklāt aizdomās turamo identitāti, bet citas pat neatklāj viņu valstspiederību; var tikt piemēroti īpaši kritēriji, ja ir iesaistītas publiskas personas. (CCPE Atzinuma Nr. 8 29. punktā norādīts: "Cik vien iespējams, izmeklēšanas posmā aizdomās turēto personu identitāti nedrīkst izpaust. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš cietušo tiesībām pirms to informācijas izpaušanas").
- samērīgums: piemēram, ir pārspīlēti publicēt ziņu par ciema veikalnieku, kas arestēts par braukšanu dzērumā; situācija ir atšķirīga, ja apcietinātais ir Parlamenta deputāts.
- pārredzamība, ja iespējams.
- tas, kas ir lietderīgs un pamatots, un tikai tas ("ne par daudz, ne par maz").
- tiesu iestāžu neatkarības un tiesnešu objektivitātes ievērošana.

198. Kriminālvajāšanas iestādei ir plaša rīcības brīvība, nosakot, kad sniegt informāciju sabiedrībai, un, ja nepieciešams, publicēšanas apjomu un veidu.

199. Dažās valstīs kriminālizmeklēšanas laikā diezgan bieži rodas informācijas noplūdes: plašsaziņas līdzekļi publicē pratināšanas saturu un ekspertu ziņojumus, sniedz informāciju par plānotām izmeklēšanas darbībām utt. Šādas informācijas noplūdes var radīt iesaistītās tiesībsardzības iestādes (prokurors un palīgi), policija vai arī pušu advokāti. Tās var pieprasīt pilnvarotajai iestādei pielāgot komunikāciju jaunām situācijām, ko radījušas informācijas noplūdes.

6.3.4. TIESVEDĪBA TIESĀ

200. Kriminālvajāšanas iestāde ir tiesā izskatītās tiesvedības puse. Tāpēc tai būtībā ir tāda pati darbības joma kā citām pusēm, lai publiski komentētu tiesvedības norisi. Tomēr, to darot, tai jāievēro zināma piesardzība un, jebkurā gadījumā, jāatturas no negatīviem komentāriem par tiesu.

201. Jo īpaši, uz debašu sliekšņa prokuroram var nākties skaidrot žurnālistiem faktus un to kontekstu, noteiktus juridiskus jautājumus un konkrētu tiesas sēdes incidentu sekas.

202. Kad nolēmums ir pasludināts, pušu pārstāvji neatturas paust savas jūtas un secinājumus saistībā ar tā pasludināšanu.

203. Kas attiecas uz valsts prokuroru, viņam arī būtu jāievēro zināma piesardzība, bet nekas neliedz norādīt plašsaziņas līdzekļiem, vai tiek plānots pārsūdzēt nolēmumu, vai tiks iesniegta kopīga apelācija gadījumā, ja cita persona to pārsūdzēs. Viņam jānodrošina iespēja atbildēt uz plašsaziņas līdzekļu

jautājumiem par nolēmuma iespējamām sekām saistībā ar konkrēto situāciju un tiesību aizsardzību kopumā.

6.4. Plašsaziņas līdzekļi

204. Plašsaziņas līdzekļiem bieži vien ir ļoti īsi darba izpildes termiņi. Daži žurnālisti regulāri nestrādā tieslietu jomā, un daudzi no viņiem nav apmācīti tiesu jautājumos. Tādēļ var būt lietderīgi sniegt žurnālistam informāciju par vispārīgajiem noteikumiem, žurnālistu tiesībām un pienākumiem saistībā ar tiesu jautājumiem un vēlmēm attiecībā uz plašsaziņas līdzekļiem. Šādai informācijai būtu jābūt viegli pieejamai (t.i., tīmekļa vietnē, lietotnē vai citā digitālā formātā), ko pastāvīgi atjaunina, tādējādi nodrošinot žurnālistiem vislabāko vidi, lai varētu sabiedrībai sniegt precīzu un līdzsvarotu informāciju.

205. Spēcīgas konkurences apstākļos plašsaziņas līdzekļiem var rasties kārdinājums meklēt un publicēt "īpaši intriģējošu informāciju", neņemot vērā izmeklēšanas intereses; ārkārtas situācijas kontroli (teroristu uzbrukums u.c.); vai iesaistīto personu privātās dzīves neaizskaramību.

206. Dažās valstīs īpašas situācijas ir likušas politiskajām iestādēm rast veidus, kā regulēt plašsaziņas līdzekļu darbu. Piemēram, Francijā pēc 2015. gada 13. novembra uzbrukumiem likumdevējs pilnvaroja Audiovizuālo mediju augstāko padomi pieņemt "Labas rīcības kodeksu", kas izstrādāts, lai novērstu teroristu uzbrukumu pārmērīgu audiovizuālu atspoguļojumu (televīzijas kanāli raidīja drošības spēku attēlus, kas gatavojās uzbrukumam slēptiem teroristiem, kuri varētu sniegt teroristiem informāciju, kas varētu apdraudēt ķīlniekus). Šis rīcības kodekss tika sagatavots, tiekoties žurnālistiem, ekspertiem, profesionālām organizācijām, upuru pārstāvjiem un Parīzes prokuroram.

207. Citur tiek uzskatīts, ka pagaidām pietiek ar žurnālistu pašregulāciju viņu profesijā. Ētikas kodeksi un citas žurnālistu tiesību un pienākumu hartas ietver vairāk vai mazāk precīzus noteikumus, kas izstrādāti, lai plašsaziņas līdzekļiem dotu norādījumus informācijas meklēšanā un apstrādē.

7. KRĪZES KOMUNIKĀCIJA

208. Kopumā krīzes notiek laikā, kad tās ir vismazāk gaidītas, un tāpēc tām nav iespējams sagatavoties.

209. Krīzes ir situācijas, kas prasa tūlītēju un atbilstošu tiesu iestādes komunikāciju:

- lieli notikumi (smagi noziegumi u.c.);
- nepatiesas informācijas publicēšana par uzsāktajām lietām (jo īpaši, ja šī publikācija rada tūlītējus draudus tiesu iestādes darbībai vai reputācijai, piemēram, tāpēc, ka ļoti plaši tiek izplatīta nepatiesa informācija sociālajos tīklos);
- publisks uzbrukums tiesai/ām vai prokuroram/iem
- pierādītas vai iespējamās tiesu iestādes kļūdas lietu izskatīšanā;
- saskaņā ar konkrētām situācijām krīzes komunikācijas mērķis ir:
- informēt par pašreizējo situāciju un apstiprinātajām darbībām;
- nomierināt vai brīdināt sabiedrību;
- labot neprecīzu informāciju;
- atjaunot faktus un izskaidrot juridiskos apstākļus;
- saglabāt vai atjaunot uzticību tiesu iestādei vai citām iestādēm;
- saglabāt vai atjaunot fizisko un juridisko personu reputāciju;
- reaģēt uz uzbrukumiem

210. Šādos apstākļos ir būtiski nodrošināt plašsaziņas līdzekļu piekļuvi informācijai, lai novērstu spekulācijas, publikāciju apšaubāmu interpretāciju utt. Šajā sakarā būtu jābūt pieejamai tiesu iestādei. Jo īpaši, ja attiecīgā struktūra jau nav iecēlusi pārstāvi, tai tas būtu jāapsver, jo tas ļauj pārraidīt un

pārvaldīt plašsaziņas līdzekļu pieprasījumus. Preses pārstāvim jābūt pietiekami pieejamam, lai sniegtu atbildi reāllaikā vai vismaz nekavējoties. Lai to nodrošinātu, var būt nepieciešams iecelt vienu vai vairākus aizvietotājus, kuri vajadzības gadījumā var rīkoties pārstāvja vārdā. Ir iespējams izveidot arī krīzes vienību, tostarp – ja tāda ir paredzēta – pārstāvi, citus attiecīgās iestādes locekļus un vajadzības gadījumā citu struktūru pārstāvjus, lai nodrošinātu pareizu komunikācijas koordināciju.

211. Komunikācijai jānotiek savlaicīgi; tajā jāņem vērā dažādu plašsaziņas līdzekļu vajadzības un jānodrošina taisnīga attieksme pret žurnālistiem (vienlīdzīga piekļuve informācijas avotiem un pārraidītajai informācijai). Informācijai jābūt precīzai un pietiekamai.

212. Atbilstošas prioritātes piešķiršana komunikācijai ļaus arī attiecīgās tiesu iestādes tiesnešiem un sekretāriem - un jo īpaši tiem, kas ir atbildīgi par procedūru, kas izraisīja krīzi - turpināt darbu mierīgi un efektīvi.

213. Ja situācijā ir iesaistītas arī citas iestādes, ir ārkārtīgi svarīgi koordinēt saziņu ar šīm struktūrām (citām tiesu iestādēm, policiju, neatliekamās palīdzības dienestiem, politiskajām un administratīvajām iestādēm, personām un privātām organizācijām, kas tieši iesaistītas un, iespējams, to advokātiem).

214. Par komunikāciju atbildīgās personas prioritāte ir savākt visu būtisko informāciju, ņemot vērā grūtības, kas var rasties, ja informācija nāk no vairākiem avotiem. Preses pārstāvim ir jāizveido tieši kontakti ar informācijas turētājiem, lai saņemtu visas nepieciešamās atbildes un nekavējoties, reāllaikā iegūtu attiecīgo informāciju.

215. Informācijas apstrādes darbības:

- centralizācija ar komunikācijas vadītāju (pārstāvis vai cits);
- šķirošana;
- kompilācija;
- salīdzinošā pārbaude;
- sintēze;
- informācijas izplatīšana.

216. Atkarībā no apstākļiem informācijas izplatīšana var būt proaktīva, kas var būt noteikums, vai reaktīva. Adresāti var būt ne tikai plašsaziņas līdzekļi, bet arī sabiedrība (izmantojot sociālos plašsaziņas līdzekļus), citas valsts struktūras, personas un organizācijas, kas ir tieši iesaistītas (cietušie, radnieki utt.). Informācijas izplatīšana institūcijā arī var būt pamatota.

217. Attiecībā uz komunikācijas līdzekļiem mēs varam atsaukties uz iepriekš minēto, norādot, ka var būt nepieciešams dažādiem adresātiem sniegt atšķirīgu informāciju atkarībā no “nepieciešamības zināt” un nepieciešamības aizsargāt noteiktu informāciju, kurai jāpaliek konfidencialai.

218. Krīzes komunikācija noteikti ir saistīta ar dažiem riskiem. Pirmais ir saistīts ar iespējamu apjukumu ārkārtas situācijā starp ātrumu un steigu: preses pārstāvim jāatceras, ka vienmēr ir ieteicams sniegt precīzu informāciju mazliet vēlāk, nevis piedāvāt ātras un nepareizas ziņas. Vēl viens risks varētu būt situācijas straujā attīstība: informācija, ko sabiedrībai sniedz noteiktā laikā, var jau būt novecojusi. Citas problēmas rada materiālu, kas ir pieejami ārkārtas situācijā, kvalitāte: šī informācija var būt nepilnīga, neuzticama un pat nekonekventa. Visbeidzot, ir jāpiemin iejaukšanās risks: paralēla izmeklēšanas žurnālistika, dzīvas informācijas izplatīšana plašsaziņas līdzekļos (kas var kaitēt tiesas

procesam) un trešo pušu iejaukšanās, jo īpaši politisko darbinieku (valsts iejaukšanās vai iejaukšanās attiecīgās tiesu iestādes darbā).

219. Kad tiesu iestāde konstatē, ka tajā ir pieļauta kļūda, būtu veltīgi mēģināt to noliegt, kad plašsaziņas līdzekļi uzdod par to jautājumu tiesai. Paziņojums jāpielāgo konkrētajai situācijai un jāļauj to kontrolēt, cik vien iespējams, vienlaikus izvairoties no tā, ka kļūda pastāvīgi kaitē attiecīgās iestādes vai pat tiesu sistēmas tēlam kopumā. Viena metode, kas parasti labi darbojas, ir:

- atzīt kļūdu (attiecīgā gadījumā paskaidrojot, kā tā var būt radusies, un necenšoties to neticami mazināt);
- atvainoties vai paust iestādes nožēlu;
- teikt, ka tiks darīts viss iespējamais, lai nodrošinātu, ka līdzīga kļūda neatkārtojas;
- attiecīgajā gadījumā aprakstīt pasākumus, kas veikti un/vai tiks veikti, lai novērstu līdzīgu kļūdu atkārtošanos.

220. Ja kļūda bijusi individuāla, iespējams, iestādes vadītājam (tiesas priekšsēdētājam vai ģenerālprokuroram) ir lietderīgi publiski paust savu uzticību un atbalstu attiecīgajai personai. Šāda iejaukšanās būs mazāk piemērota, ja runa ir būtiskiem disciplinārsodiem.

221. Ja kāds tiesnesis ir negodīgi apsūdzēts plašsaziņas līdzekļos, tad var veikt konkrētus pasākumus. CCPE ir izskatījusi prokuroru lietu (CCPE Atzinums Nr. 8, 45. punkts), bet tie paši principi var attiekties arī uz tiesnešiem: "Ja prokurors nepamatoti parādās plašsaziņas līdzekļos kā privātpersona, viņam ir tiesības labot apstrīdēto informāciju vai izmantot citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Tomēr šādos gadījumos, vai tad, ja ir publiskota nepatiesa informācija par notikumiem vai personām lietās, ar ko tā nodarbojas, jebkurai reakcijai, ja iespējams, vajadzētu būt no departamenta vadītāja vai prokurora pārstāvja, bet nopietnos gadījumos no prokurora vai kompetentās prokuratūras vai valsts augstākās iestādes. Šī oficiālā reakcija ierobežos nepieciešamību attiecīgajam prokuroram realizēt savas tiesības sniegt atbildi, kas ir garantētas visām personām, kā arī konflikta pārmērīgas individualizācijas risku".

222. Risku apzināšanās un skaidri definētu procesu īstenošana kopumā nodrošina atbilstošu komunikāciju krīzes situācijās.

8. KAS TĀLĀK?

223. Tiesu iestādēm būtu jābūt skaidram priekšstatam par savu tēlu plašsaziņas līdzekļos un to, kā viņu komunikācija tiek uztverta un pret to izturas plašsaziņas līdzekļi un sabiedrība.

224. Šā iemesla dēļ viņi savu resursu noteiktajās robežās var sagatavot tā sauktās preses recenzijas, t. i., izpētīt un apkopot to, ko par viņiem publicē plašsaziņas līdzekļi un, ideālā gadījumā, iegūt attiecīgo informāciju un regulāri to izplatīt.

225. Preses pārskati ļauj tiesu iestādēm noskaidrot, vai viņu vēstījumi ir pareizi saprasti, reproducēti un izplatīti, kā arī to, kas interesē plašsaziņas līdzekļus, viņu iespējamās vajadzības pēc papildu informācijas. Tie atspoguļo arī iestādes tēlu plašsaziņas līdzekļos.

226. Tie var mudināt tiesu/prokuratūras dienestu veikt īpašus pasākumus, lai labotu nepareizu informāciju vai papildinātu iepriekš sniegto informāciju.

227. Regulāra situācijas novērtēšana, kuras pamatā ir preses pārskati, var pierādīt, ka tiesu iestādei ir jāveic vispārīgi pasākumi, lai uzlabotu savu komunikāciju, labotu savu publisko tēlu un vajadzības gadījumā uzlabotu iestādes darbību, pamatojoties uz apsvērumiem, ko šī darbība ir izraisījusi.

228. Ja tiesu iestādei ir preses pārstāvis, viņam/viņai jābūt atbildīgam par preses pārskatu sagatavošanu un iekšējo izplatīšanu, ja vien pieejamais budžets neļauj deleģēt šo uzdevumu komunikācijas aģentūrai.

229. Lai novērtētu tiesu iestāžu tēlu un to komunikācijas ietekmi, ir iespējams izmantot arī pārskatus vai aptaujas. Dažas tiesas saviem lietotājiem - pusēm, advokātiem, sabiedrībai – tiesas sēdes lakā piedāvā iespēju aizpildīt veidlapas, atbildot uz jautājumiem par to kā tiek uztverti tiesas procesi. Turklāt plašsaziņas līdzekļi varētu uzņemties iniciatīvu veikt lietotāju apmierinātības aptaujas. Rezultātu analīze galvenokārt var sniegt pietiekami precīzu attiecīgo iestāžu novērtējumu, kas var mudināt tās uzlabot savu tēlu un darbību.

9. KOPSAVILKUMS, SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Redzamība, pārskatāmība un stratēģija

230. Līdztekus izpildvarai, likumdošanas un tiesu varai, pēdējā ir vismazāk pamanāma pilsoņiem. Tas ir galvenokārt tāpēc, ka tā ir mazāk iesaistījusies publiskās debatēs. Tā rezultātā ir maz informācijas un izpratnes par tiesu, savukārt sabiedrības uzticība tiesai ir atkarīga no izpratnes par tās darbu.

231. Tiesa nevar izvairīties no tā, ka plašsaziņas līdzekļos tiek arvien vairāk atspoguļota tās darbība, un tiesu iestādēm, gribot negribot, ir jāsakaras ar komunikācijas problēmām, ņemot vērā arvien pieaugošās prasības attiecībā uz valsts darba pārskatāmību.

232. Žurnālisti būtu jāuztver kā partneri, nevis kā tiesu iestāžu pretinieki. Tās var ieviest sistēmu un radīt apstākļus to mijiedarbībai ar plašsaziņas līdzekļiem.

233. Tiesu iestāžu komunikācijai vajadzētu būt vispārējās stratēģijas sastāvdaļai, kurā būtu jānosaka vēstījumi, ko tiesu iestādes vēlas darīt zināmus sabiedrībai, kuri attiecas uz informāciju par visu tiesas darbību, jāapsver visu pieejamo komunikācijas līdzekļu izmantošana un katram komunikācijas veidam jānosaka mērķauditorija.

Tiesiskās saziņas mērķis

234. Tiesiskās saziņas mērķis ir:

- informēt par konkrētām tiesu sistēmas darbībām, jo īpaši lietām (tiesvedību);
- aizstāvēt tiesiskuma lomu sabiedrībā;
- apliecināt tiesu iestāžu neatkarību, jo īpaši, ja tā tiek apšaubīta;
- veicināt cieņu pret tiesu iestādēm un to pārstāvjiem;
- pastiprināt vai atjaunot pilsoņu uzticību tiesu iestādēm;
- paust publisku nostāju tieslietu un sabiedrību interesējošos jautājumos, ja apstākļi to pamato;
- uzlabot sabiedrības izpratni par likumiem;
- vispārīgāk - stiprināt taisnīguma/tiesas tēlu.

Kurš komunicē?

235. Noteikt to, kurš var būt/kuram jābūt tiesu iestādēs atbildīgam par komunikāciju ar plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrību, var atkarībā ne tikai no komunikācijas mērķa, bet arī no konkrētajiem apstākļiem.

236. Tiesnešu un/vai prokuroru profesionālās asociācijas var komunicēt par vispārīgiem jautājumiem, kas saistīti ar tieslietām, pamatprincipiem (tiesu neatkarība, nevainīguma prezumpcija utt.) un likumdošanas un sociālajiem jautājumiem. Tām var būt svarīga loma, aizsargājot tiesas, prokurorus un/vai atsevišķus iesaistītos tiesnešus. To pašu var teikt par struktūrām, kas atbild par tiesu sistēmas pārvaldību, ja tādas ir.

237. Tiesas var īpaši informēt par savu organizāciju, funkcijām un darbību. Tās var arī pieņemt lēmumus par situācijām, kas ir īpaši svarīgas iestādei. Iespēja izplatīt informāciju par uzsāktajām tiesvedībām ir ierobežota. Tie paši principi mutatis mutandis attiecas uz prokuroriem, kuriem tomēr ir lielāka rīcības brīvība komunicēt par uzsāktajām tiesvedībām.

238. Atsevišķiem tiesnešiem būtu jāatturas atklāti sniegt komentārus par tiem tiesas procesiem, par kuriem viņi ir atbildīgi. Tomēr, ja tas ir pamatoti, prokurori var informēt sabiedrību tiesvedības laikā. Tiesnešus un prokurorus var iesaistīt publiskās debatēs par citiem jautājumiem.

239. Lai nodrošinātu konsekventu komunikāciju un informācijas pieejamību plašsaziņas līdzekļiem, tiesu iestādes var norīkot pārstāvi, kurš:

- atbrīvo miertiesnešus no komunikācijas uzdevumiem;
- ir pieredzējis žurnālistikā vai specializējies tiesnesis vai prokurors, kurš atbrīvots no citiem pienākumiem;
- principā uzņemas visu savas tiesu iestādes komunikāciju;
- nodrošina proaktīvu, reaktīvu, regulāru, precīzu, pietiekamu, konsekventu un atbilstošu komunikāciju;
- identificē īpašas komunikācijas vajadzības, kuras viņš cenšas apmierināt, ievērojot likumā noteiktos ierobežojumus un lietderību;
- nodrošina taisnīgu attieksmi pret žurnālistiem (plašsaziņas līdzekļu vienlīdzības princips);
- attiecīgā gadījumā nodrošina informācijas saskaņošanu ar citiem iesaistītajiem dienestiem, iestādēm un personām;
- regulāri uztur sakarus ar žurnālistiem, kas parasti seko tiesas darbam, kā arī ar savas iestādes tiesnešiem;
- jābūt tieši pakļautam atbildīgajam tiesnesim vai prokuroriem, attiecīgajai tiesu iestādei (tiesas priekšsēdētājam, virsprokuroram).

240. Tiesu iestādēm būtu jāidentificē un jāpiedāvā tiesnešiem un prokuroriem atbilstošas komunikācijas mācības, kā arī mācības darba vietā.

241. Kopumā tiesneši un prokurori bauda vārda brīvību. Tomēr, ja tiesneši un prokurori pauž savu nostāju, vārda brīvību ierobežo viņu īpašais statuss (amata slepenība, vispārējie atturības un cieņas pienākumi).

Komunikācijas līdzekļi

242. Tiesu iestādēm pieejamie komunikācijas līdzekļi:

- preses relīze: ļauj piedāvāt informāciju, ko tiesas plāno izplatīt daudziem cilvēkiem, principā vienlaikus;
- preses konference: turklāt ir iespējama tūlītēja mijiedarbība ar plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem;
- intervija, ko žurnālistam ir sniedzis tiesnesis, prokurors vai preses pārstāvis: kā intervijas priekšnoteikumu tiesnesis, prokurors vai preses pārstāvis var pieprasīt pārbaudīt atsauces, kas

veiktas pirms publicēšanas; katrai tiesu iestādei būtu īpaši jādefinē, kam ir tiesības pieņemt intervijas;

- rakstiskas atbildes uz rakstiskiem jautājumiem: iekšējos noteikumos jānosaka šo atbilžu kompetence un norise; komunikācija jāpielāgo attiecīgajam plašsaziņas līdzeklim;
- tīmekļa vietne (un/vai lietotne): uzņēmuma organizācija un darbība; plānotās tiesas sēdes un pasākumi; citas ziņas no uzņēmuma;
- sociālie plašsaziņas līdzekļi: tieši pieejami ļoti plašai sabiedrībai un sasniedz noteiktus sabiedrības segmentus un grupas;
- konferences un publiskas debates par tieslietu jautājumiem;
- filmēti ziņojumi: informēt sabiedrību par vispārējām tiesas darbībām un konkrētiem aspektiem; pārraidīt televīzijā vai internetā (YouTube);
- vispārējai informācijai par tiesas darbu: publiski pieejama dokumentācija, informatīvie stendi, "atvērto durvju" dienas;
- konkrētu tiesas sēžu un/vai nolēmumu pārraidīšana.

Neatkarīgi no līdzekļiem tiesu iestāžu paziņojumam vajadzētu:

- apmierināt šo iestāžu vajadzības un plašsaziņas līdzekļu un sabiedrības apzinātās un iespējamās cerības;
- nākt istajā laikā;
- piemēroties mērķauditorijai;
- būt atzītiem kvalitātes ziņā (faktoloģiska patiesība, objektivitāte, skaidrība, spekulācijas neesība).

243. Tiesu iestādēs žurnālistiem var izveidot akreditācijas sistēmu. Tās priekšrocība ir tāda, ka kvalificēti žurnālisti var ziņot par tiesu iestāžu darbību, savukārt trūkums - pret plašsaziņas līdzekļiem nav vienāda attieksme.

Komunikācija par nepabeigtām tiesvedībām

Vispārīgi

244. Tiesa nevar ignorēt sabiedrības vajadzību pēc informācijas, un tā ir ieinteresēta, lai plašsaziņas līdzekļi pareizi atspoguļotu tiesas sēdes.

245. Tiesas un prokuratūras dienesti (vai citas kriminālvajāšanas iestādes), ņemot vērā to būtiski atšķirīgo lomu tiesas procesā, neuzņemas vienādus pienākumus un tie nav vienlīdz elastīgi attiecībā uz sabiedrības informēšanu.

Tiesas

246. Parasti tiesām un to tiesnešiem publiski jāsniedz komentāri par nepabeigto tiesvedību.

247. Tiesas sēžu grafikam jābūt pieejamam plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrībai. Ja nepieciešams, paziņojumi presei un tiesas tīmekļa vietnes var sniegt informāciju žurnālistiem par turpmākajiem pasākumiem lietas izskatīšanā.

248. Tiesnešiem nevajadzētu sniegt atklātus komentārus par lietām pirms tiesas sēdes. Tomēr dažos gadījumos var būt lietderīgi, ka pārstāvis sniedz tīri faktisku informāciju (paredzētais tiesas sēdes ilgums, liecinieku skaits).

249. Tomēr īpašos apstākļos var būt lietderīgi, ka pārstāvis sniedz tikai faktisku informāciju (paredzētais tiesas sēdes ilgums, liecinieku skaits).

250. Atkarībā no apstākļiem tiesas pārstāvis varētu sniegt plašsaziņas līdzekļiem papildu informāciju, piemēram, par starpgadījumiem tiesas zālē.

251. Ja nolēmums taisīts mutiski, argumentācijai jābūt skaidrai, precīzai, kodolīgai un saprotamai žurnālistiem un plašai sabiedrībai. Nolēmuma rakstiskajam pamatojumam jāatbilst tām pašām prasībām; lai sasniegtu šo mērķi, tiesnešiem var dot norādījumus.

252. Vismaz augstākajām tiesām nolēmumus vajadzētu publicēt — visbiežāk anonīmi.

253. Tiesnešiem nevajadzētu publiski komentēt savus nolēmumus pēc to pasludināšanas. Ja plašsaziņas līdzekļu ziņojums ir kļūdainš, tiesa var pieprasīt kļūdu labojumu.

254. Valsts prokuratūras dienesti var sazināties par nepabeigto tiesvedību, ievērojot krimināltiesību galvenajos principos noteiktos ierobežojumus.

255. Ja kāds notikums jau ir zināms sabiedrībai, visbiežāk ir nepieciešama proaktīva saziņa, lai to sagaidītu, nevis labotu.

256. Sabiedrībai jābūt ieinteresētai informācijas izplatīšanā, lai paziņojums būtu pamatots (sabiedrības sadarbība, risinot lietas vai meklējot aizdomās turētos; brīdinājums vai mierinājums sabiedrībai; neprecīzas informācijas vai baumu izplatīšanas labošana vai novēršana; konkrēta lietas darbības joma).

257. Informācijas saturam jānodrošina:

- objektivitāte un precizitāte;
- izmeklēšanas interešu aizsardzība;
- ja iespējams, jāsniedz atbildes uz jautājumiem: Kurš? Kad? Ko? Kur? Kā? Kāpēc?
- nevainīguma prezumpcijas ievērošana;
- cieņa pret iesaistītajām pusēm;
- tiesu iestāžu neatkarības un tiesnešu objektivitātes ievērošana.

258. Tiesas procesa laikā prokuroram būtu jāievēro zināms diskretums. Tomēr ārpus debatēm var nākties skaidrot žurnālistiem faktus un to kontekstu, kā arī konkrētus juridiskus jautājumus.

259. Pēc sprieduma pasludināšanas prokuroram vajadzētu būt zināmai rīcības brīvībai, bet viņš var norādīt, vai tiek plānots nolēmumu pārsūdzēt.

Plašsaziņas līdzekļi

260. Žurnālistu pašregulācija, pildot savus profesionālos pienākumus, izmantojot ētikas kodeksus, ir likums, bet plašsaziņas līdzekļu iestādes var arī piemērot rīcības kodeksu.

Krīzes komunikācija

261. Atkarībā no lietas, krīzes komunikācijas mērķis ir informēt par situāciju un pieņemtajiem pasākumiem, nomierināt vai brīdināt iedzīvotājus, labot neprecīzu informāciju, saglabāt vai atjaunot uzticību tiesu iestādēm, saglabāt vai atjaunot fizisko un juridisko personu reputāciju, kā arī reaģēt uz uzbrukumiem.

262. Plašsaziņas līdzekļiem jānodrošina piekļuve precīzai un pārbaudītai informācijai.

263. Ja attiecīgajai iestādei vēl nav pārstāvja, tai būtu jāapsver iespēja to iecelt. Var izveidot arī krīzes vienību. Nepieciešams nodrošināt komunikācijas koordināciju ar citām attiecīgajām struktūrām.

264. Komunikācijai jānotiek savlaicīgi, ņemot vērā dažādu plašsaziņas līdzekļu atšķirīgās vajadzības.

265. Preses pārstāvis apkopo informāciju no dažādiem avotiem, kuriem būtu viņam/viņai pēc savas iniciatīvas jānosūta informācija. Informācijas apstrādes darbības ir šādas: šķirošana, kompilēšana, salīdzināšana, sintēze un izplatīšana.

266. Krīzes komunikācija noteikti ietver dažus riskus: steidzamos gadījumos sajaukt ātrumu un steigu; iejaukšanās, izmantojot žurnālistikas izmeklēšanu un publikācijas; trešo pušu, tostarp politisko pārstāvju, iejaukšanās.

Kas tālāk?

267. Tiesu iestādēm jābūt iespējai iegūt skaidru priekšstatu par savu tēlu plašsaziņas līdzekļos, par to, kā viņu komunikācija tiek uztverta, kā pret to izturas plašsaziņas līdzekļi, kā tos uztver sabiedrība.

268. Šajā nolūkā un savu resursu ietvaros tās var izveidot preses pārskatus un veikt aptaujas.